

ספר

גדר עולם

בו יבואר ענין הגדר שגדרה התורה לבנות ישראל נשואות להיות שערותיהן מכוסות ונהגו איזה נשים כהיום קלות ראש בענין הזה בפרט, ובפרצת גדר הצניעות בכלל, וכל זה גורם לכמה תקלות גדולות, והכל הוא מצד מיעוט היריעה על כן באנו כהיום להראות לפני הכל את גדול העין והעונש שיש עבור זה, וגדול השכר שיש להנזהרים בזה אולי עי"ז יתוקן קצת פרצת הגדר, ונוכה לגדור פרצת ירושלים במהרה בימינו אמן.

ממרו רבן של ישראל בעל החפץ חיים זצ"ל

גם מבואר בו מצות חינוך אב לבנים בכמה ענינים נחוצים הנוגעים לדת התורה.

גם מצורף בסוף הספר לקטים אחרים מהלכות גדה הנחוצים מאוד לידע אותם.

און כבדי אלע זאלין פאר זשמיין דיא הייליגע אונ זיסע הייד וזיא אפ צו קערין זיך פון זשלעכטין וועג סמדת הפריצות אונ צו גיוואנען זיך לסבת הצניעות. האפין מיר עם בעתיק גיווען אויף עברידהייטש.

אונ אויך איז דא פאראן דיא גייטיגע דינים פון הלכות גדה וואס מ'א דארף זיין זייער וויסען.

דפוס

אברהם יצחק פריעדמאן

ניו-יארק נ.י.

חרוצה לחשיג הספר יפנה אל האדרעס:
RABBI S. J. GROSS
171 Taylor St., Brooklyn, N. Y.

וג"כ מי שרוצה להשיג הספר הק' ואמרו אמן על הלכות
ענייה אמן ומבואר שם גודל שבר ענייה אמן ואיש"ר
וכוונותיהם והלכותיהם ומבואר שם גודל העונש המחעצל
בענייהם עם עוד הרכה דינים נחוצים המסתעפים מדיני
ענייהם . וכאשר נדפס ג"כ בלשון יידיש אשר יבינו נשים
וקטנים ובוודאי יעשה רושם כלב כל מאמין אמיתי וישריש
בליבם עיקרי האמונה.....

ואקוה שזכות המצוה הגדולה לעורר את הקוראים בספר הק'
הזה וזכות המחבר הגין עלי לחתעורר המיד כורכי ה' להתדבק
בתורתו הק' וללמוד תוה"ק עד שנזכה לראות בהרמה קרן התוה"ק
בכיאת בן דוד בקרוב כימינו אמן .

הק' שלום יודא גראס
המו"ל

לוח המפתח

- פרק ראשון יבואר בו גודל האיסור לאשה לילך בפרוע ראש לשוק :
- פרק שני יבואר בו דין דשטר באשה ערוה ואסור לומר שום דבר קדושט גדה .
- פרק שלישי בו יבואר כמה וכמה איסורין היא מכנסת למלמה ע"י מנהגה הרע
הזה וכמה תלמדך לבסוף לסבול עבור זה .
- פרק רביעי בו יבואר פיתוי הילר שיט בענין זה .
- פרק חמישי בו יבואר עוד פיתוי הילר שיט בענין זה :
- פרק ששי בו יבואר גודל החיוב להבעל להוכיח לאשתו בזם
- פרק שביעי בו יבואר גודל מדה הליעוה ושכרה עבור זה בעוה"ז ובעוה"ב ולהיפך
חיז בהולכת בדרכי הפריעות .
- פרק שמיני בו יבואר מזה חינוך אב לבנים בכמה עניינים נחוצים כנוגעים לרת
החורה .
- עוד יבואר בסוף הספר כמה וכמה דינים מהלכות גדה הנחוצים מאד למעשה .

ה ס ב מ ה

הן הביא לפני כבוד הרב מהר"י נ"י מפ"ה א"ח עלים לחרופ"ה מספר "גדר עולם" כנעשה לחובלת כמון בני וראיתי כי שמו נאח לו כי בלקחו ומוסרו הטוב הוא נודר פרלחו של עולם אשר בעוכר רבה המכשלה בעמים כללו ע"י בני נפי שמענו ידיכן מן הליטות ואחזו בדרך הפריעות, וכבר עברו ושנו בזה עד שיש שנעשה להם כדבר כשיהר גמור ולא יעלו כלל על לבן גדול האיפור והפרלח בדת ישראל הכלל מח, כן יש עוד בסוף הספר כמה וכמה הלכות מהי נדב הנחולים ודרושים לדעת לכל איש ואשה וכן הן מגופי ההלכות הנמסרים לאיש ואשה וכלולים בקיטור נמרץ וכעתיקים בלשון אשכנזית המדובר בינינו למען יבינו אנשים ונשים וטף, ואחרי רואי כי דבר טוב וגדול עשה הרב המחבר בספרו גדר עולם ותקן תקנה מסוס לנוטות ומסוס פרוות וע"כ אמינא לפעלא טובא יישר חילו ויחי כי עמו לבצע אשר עס לבנו לזכות הרבים וזכות הרבים יחי תלוי בו לזכות דברי מוסרו נשמעין ומחקבלין על לב ומכראוי לכל איש ישראל שימנא ספר כזה בחוך ביתו ויחי תמיד נגד עיניו נגד עיני בני ביתו למען להאחו בדרך הליטות ובזכות זה יגדור כי פרלותיכן של ישראל ובספר נשים לדקיות מכה לביאת הנואל בכ"א.

המדבר לכבוד התורה הבאעה"ח יום ג' ד' מרחשוון תר"ן לפ"ק ווארשא

שבואל זגוויל קלעפפיש מ"צ דפה ק"ק הג"ל .

ה ק ד מ ה

הנה כאשר נתבונן בדברי חו"ל נמצא שמדת הצניעות היא מדה גדולה מאד וזוכה עבור זה להוליד בנים ת"ח כראמרינן בגמרא (יומא דף ס"ז) תנו רבנן שבעה בנים היו לה וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להן מימי לא ראו קנזות בתי קדעי שערי, וליהיף מרת החציפות נורמת להוליד בנים עוי פנים ח"ו. ובעז"ה נתפרץ כהיום מדת הצניעות מאד וביותר בענין גילוי שער ראש האשה הנשואה שנעשה כהפקר לאיזה נשים שהלכות בפרהסיא לעיני הכל בשערותיהן המגולות — וגם על גילוי זרועותיהן אינו מקפידות — ומה ונציאת זית

גדר עולם

כיון ראינה לובשת מלמעלה רדיד כדרך הנשים דאם היו שערותיה מגולות ממש עוברת בזה על דת משה דהא יש בזה איסור מדאורייתא מוכתיב באשה סומה ופרע את ראש האשה ותנא דבי ר' ישמעאל מכאן אזהרה לבנות ישראל שלא תצאנה בפריעת ראש דהיינו מכתב קרא שהיה הכהן מסיר המטפחת מעל שערות ראשה כדי לנוולה לעיני הכל מכלל דשארי בנות ישראל גוהרות לילך באופן זה, והעתיק דבר זה הרב אלפס והרא"ש בהלכותיו, וכן כתב הרמב"ם (בפכ"ד מהלכות אישות) וז"ל מי שונתה החת בעלה אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת ולא המונה בלבד אלא אף העוברת על דת משה או על דת יהודית, ואלו הן הדברים שאם עשתה אחת מהן עברה על דת משה ויצאה בשוק ושער ראשה גלוי או שנודרת או שנשבעת ואינה מקיימת או ששמשה מטתה והיא גרה או שאינה קיצה לה חלתה או שהאכילה את בעלה דברים אסורים עיי"ש עיר, ואלו הן הדברים שאם עשתה אחת מהן עברה על דת יהודית ויצאה לשוק או למבוי מפולש וראשה פרוע ואין לה רדיד כדרך הנשים אע"פ ששערה מכוסה במטפחת או שהיתה משחקת עם בחורים ועיי"ש עוד דברים (כ"ו לקמתי מלשונו ממש בקצרה) וכן כתב במור אבן העזר סימן קמ"ו וכן בשו"ע אבן העזר סימן קמ"ו מ"ד העתיק לשון הרמב"ם הנ"ל להלכה, וכן כל הפוסקים ראשונים ואחרונים כולם העתיקו דבר זה לדינא דאם האשה יוצאת לשוק ושערותיה מגולין היא עוברת בזה על איסור דאורייתא:

פרק שני

בו יבואר דין דשער באשה ערוה ואסור לומר שום דבר קדושה נגדה.

דע עוד דמלבד איסור פרוע ראש יש עוד ענין אחר שטחמת זה צריכה להיות שערת מכוסה אפילו בביתה באיזה כיסוי או בפאה נכרית (היא מה שקורין פארוק) דאל"ה אסור אפילו לבעלה לומר שום דבר קדושה נגדה, דהשער הוא בכלל ערוה כמו שאמרו חז"ל (בברכות כ"ד) שער באשה ערוה שנאמר וכו' עיי"ש וכן פסק האלפס והרמב"ם והרא"ש והטור והשו"ע וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים. וזה לשון השו"ע אורח חיים בסימן ע"ה ס"ב שער של אשה שררכה לכסותו אסור לקרות כנגדו אפילו אשתו ואפילו

אין עבירה, און דער הייליגער אלפס און דער רמב"ם און דער טור און דער שו"ע ערוה שרייבן אלע אז דער איסור דער פון איז גייער גרויס עד גן דארף קען זיך גייער היקין:

אין דעם פרק נעמט באשייט ווערן אז קען קאר גישט זאגן קיין שום הייליגען נארט אנטקעגן דיא אויף גינדקשע קאר פון זיין אשה:

דע זאקסט וויסען נאך צואה אז רוצין דיא עבירה נאם אויפן איז גישטאנען איז דא נאך צואה נאם ברחמי דעם דארף זיא זיך היקען אז דיא דאר איקע זאך זיין אז גינדקט אפילו אין שטוב מיט איין פארשטיקע אדער מיט איין פארוק ווארום אז ניש קאר אפילו דער פאן דים זיין זאגן. קיין שום הייליגען נארט אנטקעגן איר ווארום דיא דאר איז אין פלג פון ערוה ויזא אינווערע הייליגע תקנים זאגן אין דיא נקרא (בברכות) זענען באשה ערוה דער פייטש דער פון איז. די דאר פון איין אשה נאם איז זיך גינדקט איז אין פלג פון ערוה. און אזוי פסקת דער הייליגער אלפס און דער רמב"ם און דער רא"ש און דער טור און דער שו"ע ערוה און אלע פוסקים דאם גזיכין. און אזוי שרייבט דער שו"ע ערוה אורח חיים די דאר פון איין אשה נאם דער שטייגער פון יודעשע מעקשער עם זאך זיין צוא גינדקט דעמיני די נאם קאט גינדקען איין מאן אפער גיט פון אפיידיגל) קאר קען גישט זאגן קיין שום

הב"א עיין באוה"ח סימן ע"ה דכמשה כדורה ס"ק ט"ו כמדבר בענין זה

דע זאקסט וויסען נאך צואה אז רוצין דיא עבירה נאם אויפן איז גישטאנען איז דא נאך צואה נאם ברחמי דעם דארף זיא זיך היקען אז דיא דאר איקע זאך זיין אז גינדקט אפילו אין שטוב מיט איין פארשטיקע אדער מיט איין פארוק ווארום אז ניש קאר אפילו דער פאן דים זיין זאגן. קיין שום הייליגען נארט אנטקעגן איר ווארום דיא דאר איז אין פלג פון ערוה ויזא אינווערע הייליגע תקנים זאגן אין דיא נקרא (בברכות) זענען באשה ערוה דער פייטש דער פון איז. די דאר פון איין אשה נאם איז זיך גינדקט איז אין פלג פון ערוה. און אזוי פסקת דער הייליגער אלפס און דער רמב"ם און דער רא"ש און דער טור און דער שו"ע ערוה און אלע פוסקים דאם גזיכין. און אזוי שרייבט דער שו"ע ערוה אורח חיים די דאר פון איין אשה נאם דער שטייגער פון יודעשע מעקשער עם זאך זיין צוא גינדקט דעמיני די נאם קאט גינדקען איין מאן אפער גיט פון אפיידיגל) קאר קען גישט זאגן קיין שום

פרק שלישי

בו יבואר כמה ורמה אחרונה דין חנוכה

בוה נאמר ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם, שפירושו אשר לא יקבל על עצמו לקיים את כל דברי התורה מראש ועד סוף כי אם אמור ואמר העבר לרבו כל אשר האמר אלי אעשה וזאת ברבר אחד כבר שבר עול אדוני מעליו והישר בעיניו יעשה. והנה מכל זה ממילא נבין את גדולת העון של האשה שמרגלת עצמה בוה החטא לילך בשוק לעיני הבריות בשערותיה המגולות כי הלא מחלמת עצמה לעבירה הוה ואמרו הו"ל (במדרש שוחר טוב) כל המחליט עצמו לעבירה אין לו מחילה עולמית, וידוע הוא מה שאמר הכהוב הוה מושבי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה דהיינו בעת שהארם מתחיל לעשות העון גרמה לו בעיניו שהוא איסור קפו מאד וסתיר לעצמו לעשות דבר זה אבל כשהוא כופלו וחוזר וכופלו נעשה לבסוף עב בעבות העגלה כי אפילו חוט משי כשכופלו הרבה מאד יכול לעשות חבל עב וכ"ש כשיכפול חבל עב באופן זה כמה הוא חזק וכמה הוא עצום, כן הוא בעניניו כי אפילו אם היה האיסור קמן היה נחשב לעון גדול ע"י כפולתו כמה פעמים וכ"ש בוה שהאיסור מצד עצמו הוא ג"כ גדול [שהוא איסור דאורייתא ונעשה בפרסום לפני כמה אנשים] כמה נכפלה רעתה ע"י כפולתה שכופלה את העון לאלפים בימי חייה, גם ידוע הוא מה שאמרו חכמינו ז"ל שמכל עבירה שהארם עושה בעוה"ז נברא מלאך חבלה אחד הממונה אח"כ ליטול

פון זיך אַראָפּ אַיין קענען פון די מצות וואס גאט ב"ה האט אונן פאר זאגט און אויף העבן זאגט אונן ריא הייליגע תורה גיפליכט אין דער קענטש וואס ער וועט גיטט אויף שטענדין די רייד פון דער תורה צו פארוין זיי דער פשט אין ער וועט גיט געפן אויף זיך קאנטן צו זיין גאר די רייד פון דער תורה פון און הייבט פון סוף קען אויב אז דער קענטש וועט זאגן צו זיין האר אלץ וואס די וועסט פיר הייסן וועל איך פארוין אויפער און זיך זיך זעל איך ריר גיט פארגיין געבט ער זיך אַראָפּ דעם עז פון זיין האר און עס איז ביי א אידן רעכט צו פארוין אלץ וואס איהם וועט גיפערין צו פארוין. פון די רייד קענן פיר פאר שטיין די גרייפטיג פון די געבירע ווען אז די אשה גינטיגט זיך אין דער געבירע צו גיין אן גאס פאר אַקע קענטשין מיט אירע אפ גידעקטע האר ווארים זיא באשטימט זיך אוף שטענדיג צו די געבירע און אזויא גיפיען פיר אין קה"ש שוחר טוב דער וואס באשטימט זיך צו און געבירע קען קען איהם גיט מוחל זיין אויבג אוף וועט געבירע און דאס איז באוואקט וואס דער פוסק זאגט אונן אין ישעיה הוי מושבי העון פחגלי השוא ובעבות העגלה חטאה וואס היינט דער פוסק דען אין דער צייט אז דער קענטש הייבט און צו פארוין און געבירע באקט זיך איהם אין זיין הארץ און אין וועט אויגען וואס זיין ריידן און דעם קענטשין צו פארוין די געבירע אז דאס איז גאר אקליינער איסור און ער פראכט זיך אז ער מעג דאס פארוין די זאך און דער גאט מוט ער דאס עטליכע פארה ווערט דאס צום סוף גראב אזוי ווי די גראפע שטריק פון וואגן דען אפיר דער פארים פון זייד אז קען זאך איהם אוף גינדין אין פיר ווערט ער אויף און גראפע שטריק און אפשיטא שוין אז קען זאך אויף לייגן אנראפע שטריק אין פיר פארה ווערט דאס גינדיג ווער שטארק און גראב. אוף דעם געבירע ארם איז אונזער עגן וואס פיר ריידן ווען אפיר אז דאס וואלט גינען אקליינע געבירע וואלט דאס אויך גידעכניג ווערן צו ארויסקע געבירע דורך דעם וואס קען מוט דאס ווי פיר פארה און אפשיטא אז די געבירע אליין איז גרויס פון זיך צוויין בחסות דאס איז איין איסור מראבויקא און דאס ווערט גאט גיפארוין פאר פיר קענטשין וואס זיין זעהן אירע האר פון קאפ ווערן זיין אויך גבשך אין דעם היינט בארף דאך די אשה פארעביגען זיין פיר איז אירע שטעקטעם גיפאפיקט דען זיא מוט דאס אויף אירע לעבין מווענטער פארה. און דאס איז באוואקט וואס און זענען חקמים דל זאגן אז פון יעדער געבירע וואס דער קענטש מוט אויף דער וועלט ווערט דער פון

כאשאפי

למאן

נקמתו ממנו עבור זה החטא והממונים האלו הם כולם המלוים לו לאדם בעת פטירתו כשהוא הולך לבית עולמו, א"כ כמה צריכה האשה שמורגלת בזה החטא להחיות המיד על הענין הנורא הזה בזכרה שסבל הליכה והליכה שיצאה לשוק לעיני הבריות בשערותיה המגולות תחת אשר חשבה להתיפות עצמה בזה נברא לה מלאך המשהות ליטול נקמתו ממנה א"כ כמה אלפים מלאכי חבלה מומינים את עצמם וממתינים על עת פטירתה ללותה וליטול נקמתם ממנה ושם הצעק והנהום אוי ואבוי על מעשיה הרעים ואין מי יועיל לה וכמו שאמר הכתוב (במשלי ה') ונהמת באהריהך בכלות בשדך ושארך, חזיא בעצמה תתורה לבסוף על כל העונות שעשה בעוה"ז כמו שאמרו חז"ל על הפסוק עוברי בעסק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעסה מורה מלמד שהרשע מתורה כשם שהמצורע מתורה ואומר אני פלוני בן פלוני עברתי עבירה פלונית במקום פלוני ביום פלוני בפני פלוני במעמד פלוני ופלוני וגם מצדיקים עליהם אז את דינם ואומרים לפניו רבש"ע יפה דנת יפה זכית יפה חייבת יפה תקנת גיהנם לרשעים וג"ע לצדיקים [והכונה שאו האדם רואה בעצמו גודל ההשחחה שפעל למעלה בעולמות העליונים ע"י מעשיו הרעים והנביר בזה מאד את כח הקליפות והחיצונים ע"כ הוא מצדיק הרין על עצמו] וכן אמר הגמרא במסכת סוטה (דף ח' ע"ב) במרה שאדם מורד בה מודרין לו אבשלום חטא בשערך ונתלה בשערך וכו' ע"ש. ולפי זה בעניננו שהחטא הוא מצד שערותיה המגולות לעיני הכל בוודאי כל אחד ואחד מהמשתחיתים שנבראו מהשערות יענשוהו אח"כ בשערותיה

באשארין אין סלקה תבקה וואס ער ציין איז אויף גיטען צוא געמען זיין נקמה פון דעם קענטשין וואס האט גיטאון די עבירה און פון דעם איז דער סלקה הטשחית באשארין גיטארין זענען סלקים קייען דעם קענטשין נאך זיין מויט פון דער וועלט אויף יענער וועלט היינט (היא פיל דארף די אשה זיך צו באקלאגן אויף דעם וואס זיא איז גיטען אין גיטען אין דיע גריסע פארקעטע עבירה ווען זיא זאל זיך דער סאגן אז פון יעדער ארום גיין אין זאס וואס קענטשין האפען גיטען וזיא זיא גייט מיט איינע האר אויף גיטען וואס זיא האט בייא זיך בארעכנט זיך גיין צו סאקען מיט דעם איז דער פון גיטארין דיא סלקי סלקה ככה מוזענט וואס זיא ווארען אויף די צייט פון איר מויט און זיא באקייט איר צו געבן זייער נקמה פון איר און וזיא זיא ווערט זיך ארום לרביש זיא און זיא פרוקט צו זיך ציין אוי ווי גיטען אויף זייער שלעכטע מעשים וואס איך האב גיטארין אפער קיינער קען איר גיט העלפן און אזוי גיטען מיר אין סוקו טשגי ונהסת פאטייהה בקלות בקורה לשארה דער פשם דער פון איז דיא ווערט פרוקטען אין דיין סוף ווען אז עס וועט זיך קאנטשען דיין זייב און פלייש און קיינער וועט דיר נילש העלפן, און זיא ציין איז זיך בתורה און ער נאנט איך פבי"א איך האב עובר גיטען קענע עבירה אין יענעם ארט אין יענעם טאג אין יענע קאמפאגנע קענטשין וואס זענען גיטען דער בייא און זיא סאקען גיטען אויף זיך דעם דין פון זאס ביה זיא זאגן גאר זאט ביה רבש"ע יפה דנת יפה זכית יפה הייבת יפה תקנת גיהנם לרשעים וג"ע לצדיקים דער פשם איז זיא זאגן רבש"ע די האפט נט גיטען און נט גיטען גיטען און נט האפט באשארין זיין זיא זאגן זיין און נט וואס דיא האפט באשארין דעם גיטען פאר דיא רשעים און גיט צדיקים נארום עס איז דיע או מיט די גייד וואס ער האט גיטען ווערט ער נאך דעם גיטען און אזוי גיטען און דיא גמרא אין סוטה אז אין דיא זאס וואס אפענטש מעסט אזוי מעסט מען איהם אפ, אבשלום האט גיטען מיט וועט האר איז ער אויף גיטען גיטארין פאר דיא האר, ע"כ ווייל אונזער רייד איז דאך צו ליב דיא עבירה פון די האר וואס עס איז בייא די ווייער ענדעקט פאר אלעמען און דער פון ווערין באשארין משחיתים וואס זיא באשארין ציין די אשה דער פאר דרום זאל יענער קענטשן זיך באקערן בשעת ער קעמט

נזמא בגיהנום, על כן יתבונן האדם בכל זה בעורו בחיה וילך בדרבני הש"ת וינצל מכל צרה :

פרק רביעי

בו יבואר פיתוי היצר שיש בענין זה .

ואל ימעה אותה היצר שהנצל מן הרין מפני שהיתה צריכה להתקשט עצמה לעיני בעלה שלא התננה עליו כי באמת זוהי טעיה דוחה שייך רק בביהה לבר ולא בשוק ועוד דגם בביתה היה לה עצה לילך באיזה כיסוי גאה או בפאה נכרית (פארוק) על ראשה ולא לגלות שערותיה. והנה כאשר נהבונן נמצא ששרי סיבות גורמות לזה הענין לכוא, אחד מפני העצלות שמתעצלת למרוח בכל יום ללבוש איזה כיסוי על שערה ועוד מפני פיתוי היצר שניסיתה ליפוח את עצמה לפני בני אדם ולהתקשט בשערותיה ועל שהיהן היא עתירה ליתן דין וחשבון, ובאמת כמה צריך האדם לירא ולפחד כשהבונן בעניניו שלבסוף בשיעלה לטעלה לפני כסא כבודו ופני יתברך ליתן דין וחשבון ויראה את הדר כבוד אלהינו איך שיש לו כמה אלפים הבבות בתות של מלאכי השרת שעומרים תמיד לפני כבודו ויתברך וכמאמר הכתוב אלף אלפים ישמשונה ורבוה רבוין קרמוהי יקומון וכולם זעים וחלים מפניו ועושים באימה רצון קונם כשיראה האדם כ"ו איך לא יבוש או מעצמו אשר בשביל איזה עצלות או בשביל איזה הגאה קלה בעוה"ז ליפוח את עצמו לפני בני אדם ולהתקשט לפניהם אשר המה ג"כ נושי עפר כמותו עבר כמה

אז ער זאך זיין אפ גיהימ פון דעם אונער נעט ב'כזרת זי גיזאך ווערין פון אַזע צרות אָפן בירד :

זיין דעם פּרָק נעקט באַשיידעט זי אַיפער ריידונג פון יאָר דרע וואָס דאָ איז :

זאך ימעה דער יצהר זאך זיא גיט נארין דיא א'שה אז זיא וועט גיצול ווערין פון דין גייד זיא דאמ זיך גיבארקט אויס צירין פאר דעם פאן אז זיא זאל גיט טראוס ווערין אויף איהם נוארום אין א'קת זיין דאם א'שעות. אייגם זיין אז דאם קען דאך זיין מער גיט וויא אין ש'טוב א'קער גיט גיין אין גאם אפ ג'דעקט די קאר אונ אפילו אין ש'טוב קען זיא אויף אז דעקין די קאר מיט זיין צינעק א'קער מיט אפארוק אונ גיט גיין ענדעקט די קאר. והנה אז ווען ס'יר זאלין דאם באקלערין גיפ'ען ס'יר אז עס איז דא זאכין וואס זענן איר ג'רם אז טארון דיא ג'ב'רה. דאם ג'ש'ט'ואף איז ב'הבת פולקייט וואס וי פולקט זיך דען עס איז בייא איר א'ט'רחה אלע מאג א'רן טארון א'שעם ג'ב'רי עס זאל זיין אז ג'דעקט די קאר. אונ דאם א'נ'קעקע זיין וייד דער יצהר קעמ איר א'רן אז זיא זאל זיך מיט דעם בא'שיידען פאר א'רע ג'דיקענעם מיט א'רע קאר אונ אויף די ג'ידע זאכין זיא זיא א'רן ג'יב'רייט אז ג'עפ'ין דין אונ ח'שבון נוארום אין א'סת וויא ס'יר בא'רף א'שענ'ט'ש מ'רדא קאפ'ין אונ ש'רעקין זיך אז ער וועט באקלערין זינע פירונג דען צום סוף נעט דאך זיך ער קענ'ט'ש ד'ר'פ'ין ארויף גיין אין דער ה'יד פאר דעם ג'סא ג'ב'בוד פון ית'ש און אז ג'עב'ין דין אונ ח'שבון אונ ער וועט זערון די א'שיידעניו אונ דעם ג'בוד פון גאמ ב'ה אז עס איז דא וויפ'יל מ'זינענ'ד אונ צערון מ'זינענ'ט'ער כ'הות פון ג'ב'א'ר ה'א'רת וואס זייא ש'ט'י'ען ש'ט'י'ענ'דיג פאר דעם ג'בוד פון גאמ ב'ה ית'ש אזוי וויא אין פ'סוק ש'ט'י'ים מ'זינענ'ט בא'ר'כ מ'זינענ'ט בא'ר'נען איהם אונ צערון קאר צערון מ'זינענ'ט ש'טעל'ין זיך פאר איהם אונ א'זע ציטערון פאר איהם אונ אז דער קענ'ט'ש וועט דאם א'לץ זערון וויא וועט ער זיך גיט ש'טעקען אז צו קיב דין מ'זינענ'ט א'קער אז ליב וועקע ד'ה'א'ה א'נ'ר'ינגע וואס ער טוט אויף דער נעקט אז בא'שיידען זיך אונ אויס אז צירען זיך פאר קענ'ט'ש'ין וואס זייא זענען ש'ט'י'ס'ער ע'רד א'זי טיא

ער

ג'ו ו'ע'ו

פעמים על רצונו של המלך ה' יתברך אשר הוא אלהי כל הצבאות האלו ובפרט כשישאלוה ויאמרו לו משה סוהיה איך לא יראת למרוד בכוראך עמוד ברין והכר מעשך [כי כל אחד מפעולותיו שעשה בעוה"ז כולם באות ועופדות לפניו בעת הרין להעיד עליו כמו שאמרו חו"ל] ואם אין אתה יכול להשיב מי יכול להשיב עבורך כמה יכוסה או כלמה פניו, והנה התנא אמר הסתכל בשלשה דברים וכו' ולאן אתה הולך למקום עפר וכו' ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וכו' מה שאמר הכל בלשון נוכח אתה הולך אתה עתיד ולא אמר בלשון נסתר יסתכל האדם בשלשה דברים מאין בא ולאן ילך ולפני מי הוא עתיד ליתן דין וכו' כי באמת אנו רואין בחוש שכל אדם יודע בבירור כשהוא הולך ללוות הסת או לבית האבל שהאדם עתיד למות ואעפ"כ אין פועל זה בנפשו פעולה רבה ולפעמים אינו פועל כלל והכל מטעם שהוא מצייר רק שפלוני מת אבל התנא הורה לנו

גדר עולם פרק המישי

בו יבואר עוד פיתוי היצר שיש בענין זה

גם אל יפתה היצר לאמר הלא לא יחידה אני בעיר בדבר זה כמו שיהיה שם עם שאר
בנות ישראל נשי העיר היוצאות פרועות ראש לשוק בן יהיה עמדי. אמשול לך משל
למה הדבר דומה לאחד שנתפס ונחבש בבית האסורים על איזו עלילה ויסר לו שם ויהי
לו שם יום לשנה ויבואו אליו אחיו ובית אביו לנחמו ויספרו לו כי זה מקרוב אירע דבר
כזה במדינה אחרת לאדם אחר פלוני פלוני אלמוני וגם הוא נחבש באופן קשה כזה ממש, ויען
ויאמר להם הכזה נחום הוא אל, אבל הוא אל, אלו הייתם מספרים לי שלבסוף
ניצול אותו פלוני מזה העונש אפשר שהייתם מסוגים לי דאגותי במקצת עיני או עכ"פ
אם הייתם מספרים לי שפלוני אלמוני נתפס ג"כ על ענין זה והיום או מחר יהיה ג"כ
נחבש עמי כחברי אפשר שזה היה ג"כ קצת נחום אל, כאשר אראה שאיני יחיד בדבר
הזה אבל עתה שהוא נחבש במדינה אחרת מה יוסף לי שמחה מזה אם מכים והוכשים
עוד אדם, וכן נמי ככה בענינו ממש מה שמחה יגיע לו לאדם אם עוד אדם עובר עבירה
וגם הוא נחבש באופן קשה כזה במקום אחר הלא מקום הגיהנם ידוע הוא שהוא
גדול מאד, שכל העולם הוא אחר מסכת ארפים בניהנם כמו שאמרנו חו"ל בפסחים
דף צ"ד ע"א שם יש בידו לתפוס למאות זלארפים אנשים אשר כל אחד

אין דעם פרק וועט באשעט ווערן נאך אמן ענין
פון דיא איבער ריידונג פון דעם יצר הרע:

הנה דער יצה"ר ואל דיר דאס אויך גישט אהן ריידן וואָרונג זאך איך זיין פרומער
פאר אלעמען דען עס איז דא און שטאָט אסאך ווייבער וואָס זייא ניען מיט אינגענע האָר
און וויא עס וועט זיין מיט אלעמען אזויא וועט זיין מיט בור, וועל איך דיר גלחבין צוא
וואָס דיא זאך איז גלייך אינגעם האָט מען אהן גיגומען און מען האָט איהם גישטוט אין
קמטין און מען האָט איהם אררין גיוועצט אין טוורמע וויל מען האָט אויף איהם - גימאכט
אין בלבול און דאָרטן איז איהם ווער ביטער גיוועזן אז ביא איהם איז גיוועזן פאר
רעכניגט א טאָג ויצען פאר א יאהר וויל ער זיצט אין טוורמע וואו דיא רעכמע שולדיג
דיגע ויצען, זענען גיקומען צו איהם זיינע ברודער און זיין פאָטערס הויז גיוינד צו
טרעסטן איהם און זייא דער ציילן איהם אז גיט לאנג האָט זיך גימראָפּן מיט אמענטשין
און יענער לאנד וואָס די קעניגט איהם אז איהם האָט מען אויך גיוועצט אין טוורמע
גישטוט אין קמטין אזויא וויא דיר האָט גימראָפּן האָט ער זייא גינעטפערט און האָט
אזויא גיוואָנט צוא וויא איז דאָס רען אהן טריסטונג פון איך פאר מיר דאָס איז נאָך מער
טרויערדיג פאר מיר ווען אז איהר וואָלט מיר דער ציילן אז יענער איז ניצול געוואָרן צום
סוף וואָלט איהר מיר אביסעל גימריסט אויף מינע טרויערדיקייט דורך דעם אָבער עכ"פ
ווען אז איהר ווילט מיר דער ציילען אז יענער וועט מיט מיר צו זאמען ויצען אין איין
הדר וועט מיר זיין פרייליכער וואָלט איך זיך אויך טריסטען אביסיל אָבער יעצט אז ער
איז אין יענע לאנד אין אהן בין דאָ וואָס קען דאָס מיר צו געבען א שמחה אז עס איז דאָ
נאָך איבער אין מין גלייבין וואָס מען וועט איהם אויך שלאָגן און שמידן אין קמטין
אזוי וויא מיר, אויף דעם וועלדיגען אופן איז דיא ענינים וואָס פאר אפרוד קען זיך
דער מענטש נעמען ווען אז נאָך אמענטש טוט אהן עבירה און ער וועט אויך
באשמראָפּט ווערן אין גיהנם אזויא וויא זיין גלייבן אין אהן אנדער אָרט רען דאָס וויסט
מען דאָך אז דער אָרט פון גיהנם איז ווער גרויס אז דיא נאנצע וועלט איז אהן וויא פיל
וויצענד חלק פון גיהנם אזויא וויא די חכמינו ז"ל זאָגן אונז און מסכת פסחים און דער
גיהנם

גדר עולם

יהיה רחוק מחבירו כמה מאות פרסאות ולא יראה ולא ישמע מחבירו כלל וביותר שאיש של גיהנם איננו כמו אש שלנו שהוא סאיר אלא שהוא אש של חשך (דהיינו שאין בו רק כח השורץ ולא כח המאיר כלל) וכדאיתא במדרש שהחשך שהיה בתחלות בריאת העולם נשאר בגיהנם א"כ אין כל אחד רואה את חבירו ולא שומע ממנו כלל אלא כל אחד בוכה וצווק או ואבוי במקומו, כמה גדול הוא עונש הגיהנם שאמרו חז"ל שכמה מיני אש יש בגיהנם יש בה גחלים כהרים ויש בה גחלים כגבעות ויש בה גחלים כים המלח ויש בה כאבנים גדולות ויש בה נהרות של זפת ושל גפרית מושכין ורותחין, ובשגגור דין ח"ו על הרשע לירד לגיהנם הוא מוריד דמעות כ"כ עד שנעשהו מזה כמו מעין וכמו שאמרו חכמינו ז"ל על הפסוק עוברי בעסק הבכא מעין ישיחותיה כי הגיהנם נקרא עמק הבכא, וראה כי אפילו אדונינו רוד המלך ע"ה כשהיה נוכח מענין גיהנם היה מדועע מאד וכמו שאמר הכתוב סמר מפחדך בשרי ומשפטיך יראתי וירוע דפחד הוא מרמו על הגיהנם, ויבואר הכתוב עפ"י מה שכתב הגר"א ז"ל במשלי דכל זמן שהנפש איננה מטהרה מעונש הגיהנם סובל גם בשר הארט והוא החומר יסורים בקבר וזהו כונה הכתוב סמר מפחדך בשרי היינו ע"י הפחד והוא הגיהנם גם הבשר מקבל יסורים כמו אם היו תוקעין אותו במסמרים, ומשפטיך יראתי היינו הנפש מתיראת מן המשפט אשר היא נותנת לפני כסא כבודו יהכרר הטקום זכנו

גיהנם איז איין אָרט וואס דארטין קענען ניין טוייניגער פּענעלישן און יעדעכער איז ווייט פון זיין חבר וויא פיל הונדערט מייד אונג איינער ועדמ נישט און הערט נישט פון זיין חבר, און נאך קער ווען דער פיינער פון גיהנם איז נישט אזויא וויא אונגענדע פיינער וואס עס זייפט ביינערט אפיינער פון פיינסכער ווארעם ער קאמט אין זיך קער נישט וויא אפכה צו פּרענען אפער נישט צוא בייכטיג און אזויא וויא עס שטייט אין כדקש אז ניא פיינסכערניש וואס עס איז גיוועזן אין אן הייב פון פאשאפן די ועלט איז גיבליבען אין גיהנם. אז נא אזויא פאר שטייט קען אז איינער ועדמ נישט דעם אנדערין נאר יעדעכער שטייט אויף זיין אָרט אוי און ווייא גישיקען וויא גרויס איז דער שווארץ פון גיהנם וויא עס זאגן אונז ניא חז"ל אז עס איז דא וויא פיל ערריי פיינער עס איז דא קוילן פיינער וואס וויא וענען נחים וויא בערג און וויא די העכקטע בערג און וויא דער ים הכלל און וויא די גרעכטע שטיינער היינט גיפנט זיך טייבין פון פיינער טייבין פון שוועפיל ציען זיך וודיע. און אז עס וערט גגור דער דין דין וויא אויף דעם רשע צו גייערין אין גיהנם באכט ער גייערין אזוי פיל פּרעדין ביי עס ועדמ דער פון אזוי וויא אקטואל און אזוי זאגן אונז ניא חכמינו דל אויף דעם פּסוק עזבנו בַּעֲסָק בַּבְּקָא מַעֲזוֹ יִשְׁתַּחֲוּוּ דַּעַר פֶּשַׁט אִיז דַּעַר פֶּן דִּי וואס פארין איבער די מייניגעס פון גיווין באַקען זיי דארטען אקטואל פון פּרעדין דען דער גיהנם וערט גירפּען עפּס בַּבְּקָא, און אז קען זאל גוט פארענעגין קען קען זעהן אז דוד בַּבְּקָא עיה ווען אז ער קאמט זיך אויף וייער גישיקט און גישיקט אזוי וויא מיר גישיקען אין ווינע הייד פּר פּרחה דן פּרשי וּבְחִשְׁשָׁמָה יִרְאֵתִי און דאס איז פאווואקט אז דער נאָרט פּרד מיינט קען דאס גיהנם און דאס גיפנט קען די גייד פון פּסוק אין ניא היינליגע וענערער פון דעם ווינער נאון אין משלי אז ניא צייט וואס דער נפש איז נישט ריין פון דעם עונש גיהנם איז דער קערפער נאס ער וערט זאָן גירפּין פּשׂר לימי ער יסורים אין חבר איז דאס די בוננה פון פּסוק פּר בַּבְּחִרָה בְּשָׂרִי דַרְדָּה דַּעַם פּרד פון גיהנם איז דער קערפער געבט צו יסורים אזוי וויא קען נאָרט איהם דורך שטעבן מיט משוועקס און פאר דיין כלשפט האב איהם כּוֹרָא דאס איז די נשקה וואס זיא באַרף געבין דין און חשבון פאר דעם קנה פּרדי בַּבְּקָאִים הַבְּכִיָּה, גאט ביה זאל אונז כּוֹרָה זיין אז מיר זאלן תשובה פאָרן צו איהם באַקט און ער זאל זיין אין אונזער הילף אז

גדר עולם

להיות מהשבים אליו באמת ויהיה הוא עמנו בעזרתנו ולא נירא רע וכמו שאמר הכותב גם כי אלך בגיא אלמות רע כי אתה עמדי.

פרק ששי

בו יבואר גודל החיוב להבעל להוכיח לאשתו בזה.

הנה ירוע דהוכחה היא מ"ע דאורייתא כמו דכתיב הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חמא ואמרו חז"ל כל מי שיש לו למחות באנשי ביתו ואינו מוחה נתפס בעון אנשי ביתו, א"כ לפי זה כמה גדול החיוב על הבעל למחותה בעון זה ולהעריך לפניה את גודל האיסור שיש בהולכת בשוק פרועת ראש או בגילוי ורעותיה לבני אדם וגם שהיא מקלקלת בזה שאיננה מתנהגת בדרבי הצניעות להבגים הנולדים לו ממנה וכמו שנכתב לקמן בפרק ו' ואפילו אם הולכת פרועת ראש רק בביתה לבד ולא בשוק ע"פ ה"א היא מקלקלת בזה לכל דבר קדושה שהוא אומר בעורו בחייו דהיינו כפי הרגל כל איש ואיש בביתו להתפלל ולברך המוציא וברכת המזון וכל הברכות ולקרות בתורה וקשה מאד ליוזר כשאשתו הולכת בביתה פרועת ראש שלא לאמר שום דברי קדושה נגדה, ואל יחשוב האדם בנפשו לאמר כבר אמרתי לה פעמים ושלת ואיננה שומעת לי ומה לי לדבר עוד בענין זה, יתבונן האדם בעצמו האם היה מתנהג כן כשהיה הוא שאשתו מקלקלת כל עסקיו שהוא עושה בוודאי היה צועק מר עליה לאמר מה העשי

כיר ואני נישט כוונת דאמין פאר ש'עקבטן אונ צווי וויא אין פסיק שמייש ווען איך וועל זיין אין רעם שאיך וויאם כאם איז דער ש'טן פון מויט קאב איך נישט כוונת פאר ש'עקבטן (וארם דוא ב'זוט מיט סיר זמן ביר :

אין רעם פרק נעם באשייט ווערין וויא גרום איז דער חיוב אויף רעם כאן אז ער זאל ש'טראפן זיין ווייב אונ ער זאל איד געבן צו פאר שמיין מיט אק'שיל וויא דא נעם ארם ניעט ווערין :

הנה. כאם איז וויסענדיק אז ווען אייגער ווערט איין גולה פון רעם אנדערין איז א מצות צולה פון ריא הייליגע הנה אז פון זאל איהם זאגן אז פון קאר דאם נישט שארן דען זאריא שמייש אין פסיק הוהם הנהים אר. עסיקה דאם ביינמ פון אז פון זאל דאם איהם ש'עקבטן אז פון קאר דאם נישט שארן אונ אנדערע תקמינו דל זאגן אונ אז דער נאם קען ווערן אין ריא פונקטליך פון זיינע היזו בייט אונ ער ווערט וויא נים נעט ער און גיטקען ווערין אז ער זאל נישטראפם ווערין פאר רעם. ביינמ אז עם איז אזוי דארף טיפקע זענער כאן וויא גרויס עם איז דער חיוב אויף איהם אז ער זאל ווערין זיין ווייב אז ויא זאל נים זיין וויא ריא פריצות מיט אירע קאר פון קאפ אנדער וויא אנדערע פריצות היינו ריא אקעמט אנדערקט דען אז ויא איז נישט גיהים אין רעם פירונג פון גייעות ק'טען פון איד ארויס נישט קיין פירטע קינדער ד'קדיה אזוי וויא ווייטער נעט שמיין אין פרק ו'. אונ אמרנו אז ויא גייט אפ אנדערקט ריא קאר פער נישט גאר אין שטוב אונ נישט אין גיטען ווערין איז ויא פ'ק'קל אלע הייליגע רייד וואם ער רעט אין שטוב היינט ריא ספינות וואם קען פער נישט זיין וויא אין שטוב אונ נ'מוציא אונ בענ'מ'שין אונ קריאת י'טע אונ נאך אדערקע פ'נכות אונ לערנען אין שטוב איז דאם ש'נער אז פון זאל זיין גיהים אז פון זאל נישט זאגן ריא הייליגע רייד קענין אידר. אונ ער זאל בייא ויה נישט רעקענין איך קאב שוין איהר ג'זאגט וויא פיר באהר אונ עם העקמט נישט ביינמ וואם איז ריא פ'עוקה פון ריא איבערניקע בייד דארף דער פ'ק'ש'ש בייא ויה פ'אנ'עקענין ווען אז ער קאל'מ זעקן אז ויא פירט איהם איבער

לכד שאין את מסייעת לי עוד תקלקלי כל מחיתי כמה נחיה אני וכל אנשי ביתי האם נמות מפני שמוך והיה מתחכם בכל מיני עצה להעריך לפניו את גודל שמוחה פעם בלשון רכה ופעם בלשון קשה עד שהיתה מתכוננת בעצמה להסיר אולתה מעליה כן בעניננו צריך חמיד להוכיחה בענין זה ולהעריך לפניו את גודל הקלקולים היוצאים מזה שיהיה עי"ז מר באחרית גם לה גם לו שימצא עי"ז כמה מאית ואלפים תפלות וברכות שהיו שלא כהונן עד שע"ז התרצה היא בעצמה לילך בכיסוי (איזה כגד או פארוק) על שעה. ואמשול לך משל למה הרבר דומה, לסוחר אחד גדול שהיה דר בעיר מלוכה ומסחרו היה באבנים טובות ומרגליות ואשתו היתה נושאת ונותנת בהוך העסק הזה, והבעל היה דרכו ליסע תמיד למדינות רחוקות לקנותם ולשלחם פה לבית מסחרו. ויהי היום ויבואו שרי מלוכה לבית הסוחר הזה ויאמרו להאשה שמענו על בעלך כי הוא סוחר גדול והוא מכין באבנים טיבות ומרגליות ועתה הגיע זמן לבתור את מלכנו בכתר

די גישעפטין דורך דעם וואס, ער זאגט איהר אונ זיא פאקנט איהם נישט דאן וועט ער צוא איהר זאגן גינג וואס איהר האב גישט פון דיר. קיין הילף אין גישעפט מאכטו מיר זאך ערנער וויא וועלן מיר קעבן מיט אונגעקע קינדער צו דען אז דוא ביסט פאר נארט זאלן מיר אונעק גיין פון דער וועקט און צייט אונ ווען זיא הערט נישט צו. קריגט ער זיך וויא ער זאל איהר איבער היידן אז זיא זאל נישט ניין פאר נארט אפט כאהר מיט גוטע רייד אונ אויב עס העלפט זיט מיט גוטע רייד אין רעכט זיך צו קריגען מיט איהר. ביז זיא מוז אונעק וואספין איהר פרינג אז זיא זאל דאס נויטער נישט טאדן. אונ אזויא איז איהר אונגער ענגן וואס מיר היידן וועגן דעם בארף דער פאן טיט איהר שטענדיג היידן אונ געבן איהר צו פאר שפין וויא גרויס, עס איז די שטרויכונג וואס עס קומט ארויס פון דעם, אונ זיא צייט וואס וועט קומען זאך דעם קען זיין זייער שטעקט דען השוית ווארט ביז דער צייט וואס דער מענטש זאל זיך אזיין פאקלערין זיינע מעשים רעים וואס ער האט גיטאדן אונ ער זאל תשובה טאדן אויף זיא רעכנט איהם גאט ביה זיינע שלדיגע עבירות פאר מצות אונ ווען אז דער מענטש גייט דו אין דיא שטעקטע וועט אונ ער פארקענט זיך נישט תשובה צוא טאדן קומט אויף איהם אזוי איין צייט וואס מען נעמט בייא איהם השבון אויף די גרויסע עבירות אונ דער זאך זוכט מען אויף צו שטראפן איהם אפיר אוף דיא עבירות וואס ער אזיין טוט נישט נאר אז ער האט גיקענט דאס פאר היטין אונ ער האט דאס נישט פאר היט אז עס זאל דאס זיט ארויס קומען נעמט ער דעם זעקעניען פסק אזוי וויא ער אזיין ווארט דאס גיטאדן ווארום דער אמת איז ווען אז די אשה גייט אין דיא האר אז עס זעקט זיך ארויס ווערט מען דאך גכשל דורך איהר אונ וויא פיר מויענד פרכות אונ תפילות ווערט גיטאדט נישט וויא גיקעניג איז דורך איהר אונ אז מען זאל איר געבן צוא פאר שפין וויא גרויס איז דיא עבירה דער פון וועט זיא אזיין פרוצה וועדן אז זיא זאל זיין ווייטער אפ גיהט צו גיין צוא גיקעקט דיא קאפ, אונ מיר וועלן דאס דורך היידן מיט אכשע צו וואס דאס איז גיגיקין. עס האט זיך גיפאסירט איינער האט גיוואהנט אין אשטאט וואס דארט קהינט מען דעם מלך אונ דער מענטש האט גיבאגילט מיט מיינעקע אבנים טובות אונ דיבאנטין אונ דעם גישעפט האט גיפירט זיין ווייב אונ ער אזיין איז גינעוון שטענדיג נישט אין דער היים דען זיין שפיןער איז גינעוון אז ער פקענט צונעק פארין אין ווייטע קענדער אויף קויפן אונ אפ שיקען אהיים אין היז פון זיין גישעפט ויהי היום עס זענען גיקומען די צורים פון דער מוכה אין היז פון דעם סוחר אונ זייא האבן גיטאנט צו דיא ווייב פון סוחר מיר האבן גיקערט אז זיין כאן איז אגרויסער פארשטענדיקער אויף דיבאנטווארג עכ אזויא וויא נעצט איז דיא צייט אז מיר בארפן קריגען אינער קעניג אין די קריין פון ברכות זענען מיר דיר מודיע אז די זאקסט זעדן אונ צו שאפן

המלוכה ונצרך לנו אבנים טובות ויקרות האם יש כזה בבית מסחרך. ותען ותאמר אננים כאלה שהן יקרות למאד וראויות רק להנתן בכתר המלך אין לי ורק אכתוב לבעלי שישתדל להשיגם למען כבוד מלכנו. ויענו ויאמרו לה דעי נא כי תשורה גדולה רושג ע"ז מאת המלך אך הוהרי והוהרי שלא יהיו ח"ו אבנים מוויפות כי בעת הבתרת הנתר מתקבצין כמה וכמה מלכים שהם מבינים גדולים על אבנים כאלה והיה אם ימצא ח"ו שום זיוף בהן יהיה גזיון גדול להמלך ולנו המתעסקים בדבר הזה וגם לך יכולע ח"ו על ידו זה ע"כ הוהרי בדבר הזה. ותען ותאמר אין דרכי ודרך בעלי מעולם לכחור באבנים מאיפות ובפרט בדבר הננוע לכחור מלכות, ותיכף כתבה לבעלה מכתב שירונ עצמו לקנות אבנים יקרות למאד שתהיינה ראויות להנתן בכתר המלך ויראה להשניח שלא יהיה שום זיוף בהן, והשיב הבעל אבנים יקרות כאלה יש לי ואני שולחם אליך אך ליתנם לכתר המלך הוא ענין גורא מאד ע"כ אף שאני דרשתי קצת אצל מבינים ואמרו שאינן מוויפות גם את בבואם לירך הוהרי מהחלה להתבונן בהם ולהראותם למבינים אם אין בהם זיוף ואח"כ למסרם לשרי המלוכה, ויהי כבוא המכתב עם האבנים היקרות לידה וראתה שבתבה בעלה שלפי דעתו אינן מוויפות מרוב חמדתה להרוחת הכספן והחשוקת הכבוד שתוכל להתפאר לעיני הכל ולהתקשט למניהם באותה הכבוד (ארדעיה) שיתן לה עבור זה מאת המלך לא חששה לצווי בעלה לחקור עוד אחר זה ותיכף

שייעקע דיבאנטשן אז סיר נאלין קענען נעבן אין קרוין פון פלכות האט זיא גיאי געקומערט געזט האב איך נישט נאר איה וועל שביידן צו ביין פאן אז ער זאל זעןן דאס צו ווכן און צו גרייבן דאס בפרו אז סיר נאלין קענען דאס דער נויזן צו דער צייט וואס אונזער קעניג בארף באקויפען דעם קבור פון זאלעמען דיא קעניגשין וואס זענען גומע פריינד דעם סוף קלף גענטערין און זאגן צו איהר ווי וויסן ווען אז דו וועסט דאס אונז שאפן וועסט באזויגט ווערן פון אונז און די גרעסטע נישאנק וועסט באקויפען פון סוף נאר היט זיך זיער אז עס זאל גיט זיין חו. קיין פאלשע דיבאנטשן דען און דער צייט וואס מען קריינט דעם סוף קריידין זיך אויף פירטשען וואס זייא זענען גרויסע פערשטענדליכע אויף דיבאנטשן און ווען עס וועט גיפונען ווערן חו אפאלטיקייט עט וואס וועט זיין דיא גרעסטע שאנדע פאר דעם סוף און פאר אונז קעניגשין וואס סיר האבן גישאפט אזעלכע פאלשע דיבאנטשן און פאר יוד קען זיין נאה געקער חו דורך דעם דערום זאלסט דו זיין ווייזר גיהוט. וויא די קעניגשין גרייזן דאס צו איהר געקומערט זיא וויא אז איה קיט גיין פאן האנדלען בוד גיט קיין קאהי קיט פאלשע דיבאנטשן און בפרט געזט וואס דאס איז זונג אין קרוין פון סוף וויא מען קאמט דאס קיט איר אפ גרעט האט זיא גלייך גישריקען צום מאן זאפריף אז ער זאל זיך צו היילן און צו קויפן זבנים טובות אז מען זאל דאס געבן אין קרוין פון סוף און ער זאל גוט זעןן אז עס זאל גיט זיין קיין פאלשע און דער מאן האט זיך גענומענערט איה שיק דיר זאבנים טובות און דוא זאקסט זעןן פריער צו קען מען דאס ניצען פאר זעם סוף סוף דערום ווען אפילו איה האב שוין נאה גיפונען בייא קבינים און זיא האבן סיר גינאנט אז עס איז גישט קיין פאלשע נאר אז דאס וועט און קיטען צוא דיר זאלקסט זיין גיהוט און צוא פאר שטיין און נאה פרייען בייא גרויסע קבינים און נאר דעם זאקסטו איינער גענטערין זיא צו די סארן פון קעניג. ונהי היים וויא עס איז גיקיטען דער פרייף קיט דיא זאבנים טובות צו איר אין האנד און וויא זיא האט גיליגענט דם פרייף אז ער קעניגט אז דאס איז גיט קיין פאלשע דיבאנטשן און וויא זיא האט ביי זיך גרעכניגט אז זיא וועט באקויפען סוף געקט און זיער סוף קבור אז זיא וועט זיך קענען באקויפען פאר זאלעמען און זיא וועט באזויזן דעם זאלדער וואס זיא האט באקויפען צו קיב דעם פון סוף האט זיא קיין סוף נישט גיהאט וויא דער פאן האט

גלתה לבית המלך כי נשלחו לה האכנים טובות ויבואו לביתה שרי המלוכה וימנום וישלמו לה בכסף מלא ובהשורה גדולה לזה. ויהי בהגיע וטן הכתרה המלך ויהקבצו כמה מלכים ויתחלל המלך לפניהם כי נשלחו לו מסויגה רחוקה אבנים יקרות מאד עבור כתרו, ויהי כראותם את האכנים הכירו שהם מוויפות ועי"ז היה המלך לבזז והיבף שלחו אחר האשה וירעמו עליה בקול גדול לאמר עונש סות עליך כי הלא התרינו וכך שתזרה שלא יהיה שום זיוף בהן כי דבר זה מוגע לכתר המלך ובוית בזה כבוד המלך. והען והאמר אין עלי כ"כ האשמה כי הלא אנכי כתבתי לבעלי והזהרתיו שלא יהיה שום זיוף בהן ומה פשעי בזה ויבואו גם את הכעל להשפם ויאמרו לו אתה שלחת את האכנים האלה המוויפות אשר היו סיבה לבזוז את כבוד המלך וכתרו, ויאמר הן אבל לא היה כונתי ח"ו לבזוז את כבוד המלך רק שהמזכרים רמוני וגם הלא אנכי כתבתי לאשתי שהיא תראה עוד להסבצים הגדולים מהחלה ולא למסרם היבף לקבעם בכתר המלוכה, ויצעקו עליו לאמר בדבר הנוגע לכתר המלך היה לך בעצמך לחקור אח"ז היטב מתחלה ולא לסמוך על האשה ודעתה קלה עליה ע"מ חחת הכבוד שהייתם מקבלים מאתנו אם הייתם הולכים בעסק זה באמונה עתה משנה קלון חרדשו ויורידום שנידם לבית האסורים

איד נישר'פען אז ויא זאך נאך פ'רענין צא איז עס נישט גיין פאקשע אונ ויא האט ג'רין
 נאך נאכט צום פ'ך אז פ'ען האט אידר געשיקט אבנים טובות איז פ'ען ג'קשען צא אידר
 אין שטוב דא הארץ פון פ'ך אונ פ'ען האט נאם צו ג'נוסען אונ פ'ען האט אידר פאנאקט
 ויא פיר ויא ארין האט ג'נואלט אונ אגרויפע פ'נה האט ויא אידר באקטען דער פאר
 ג'די היום אונ עס איז ג'נוועזן דא צייט אז פ'ען האט ג'גרייט דעם פ'ך האבין זיך צא
 זאקען ג'קריפען בקה פלעים האט זיך דער פ'ך ג'ריקט פאר ויא אז צא אידר איז נישקט
 ג'נוארין פון צווייטע זאנד זייער טייגע ד'מאנטין ציינן צו שפעדין אין זיין קרוין. אונ צו
 דער צייט קוקען אויף ג'רויפע קבנים האבין ויא דער זעקן אז עס איז נאך פאקשע איד
 דער פ'ך ג'נוארין דורך דעם צא שאנקע אונ באךד האט פ'ען נישקט נאך דער אשה אונ
 פ'ען האט אויף אידר נישר'פען מיט אהויד קול אונ ויא האבין צו אידר ג'זאגט דא האסט
 אויף זיך אשטראף פון טויט דען סיד האבין דיר דאך און ג'זאגט אז דא זאקסט זיין ג'דיט
 נוירוט דאס איז דאך נונע אין פ'טור פון פ'ך האט ויא ג'ענטפערט אונ האט ג'זאגט אויף
 סיד איז נישט דא גיין שווד דען איד האב דאך נישר'פען צום סאן אונ ראב אידר פאר
 זאגט אז עס זאך גיט זיין גיין פאלשע ד'מאנטען נוירוט פון איד איז דעם שוודיג נאך דעם
 האט פ'ען ג'יבראכט דעם סאן צום שפ'ט אונ פ'ען האט ג'פ'רענט ביא אידר דא האסט
 דאס נישקט די פאלשע ד'מאנטין נאם דורך דעם איז ג'נוועזן איין שאנד פאר דעם פ'ך
 אין אונ זיין קרוין. האט ער ג'ענטפערט איד האב געשיקט נאך פינע ג'דיאקען איז נישט
 ג'נוועזן דו צו שפעדין דעם פ'כוד פון פ'ך נאך די פארקויפער האבין פיר ג'זאגט אונ איד
 האב נישר'פען צו מיין נוייב אז ויא זאך דאס פרייער נויין גרויפע קבנים אונ נאך דעם
 נעמט פ'ען האט קענען ציינן שפעדין אין פ'ר הסלף האט פון איד שוודיג אונ ויא ער האט
 דאס אפ ג'רעט האבין זאקע אויף אידר און ג'האפן צו שר'יען דו אלזיין האכט ג'דיאקט
 נאך פ'רענין אונ זייער גוט נאך פארשטין פון אידר הייב אבער נישט צו פאר קאזן זיך ויא
 דאס נוייב נעמט פארו דען ביא איין אשה איז דא ג'עה ליכט צו פארו נעדר זאך נישט
 פאקעניגט דערס נויין אז דו נאקט דאס פרייער גוט פאקעניגט נאקט אידר נדיס פ'כוד
 באקטען דער פאר וואס אייער. עכט איז ג'נוועזן באמונה אונ זעצט סתם אידר באקטען
 די ג'רעקטע שאנקע. ויא פאכט פ'ען זי נעדרין ב'ידע אין תפיסה אונ פ'ען פאשטראקט
 זי הארטיין מיט גרויפע יסורים נאם איז אום פ'ענד'ך צו דער זידען. ויא די אשה האט

גדר עולם

וייסרום שמה ביסורים קשים. והען האשה בקול כפי ותאמר לבעלה אתה היית בעוכרי ואחתי הוא המכני מכת רצון ולא השומר הזה כי האם לא ידעת שהאבנים נקנות להיות קבועות בכתר המלך והיה לך ליוהר יפה שלא יהיה שום זיוף בהן ועי"ז היה טוב גם לי גם לך לעולם ע"י העסק הזה אבל עתה ראה מה עשית במסחרך הבאת עלי כל ההכאות והיסורים הגדולים אוי לי ואוי לנפשי מה יהיה סוף ואחרית ע"י יסורין כאלה. ויען הבעל בקול מר ויאמר אוי לך ואוי לנפשך שגרמת לך כל הצרות וגם לי כי הלא בחבתי לך מתחלה והתרתיו כך שלקנות אבנים טובות לכתר מלוכה הוא ענין נורא מאד ע"כ תראי לדרוש מתחלה הויכח אם אין בהם שום זיוף ואח"כ למסרם למלכות והיה לך לקיים דברי אך חמדתך להתעשר עי"ז בהון רב וליולך במלבושי רקמה ולהתפאר לפני הכל גרם לך שנכתמו עיני שכלך ונפלת בכור שוחה וגם לי הפלת בהנהגתך אוי לנו ולנפשנו מה יהיה בסופנו. כן הרבר אחי כשהארם מסגל תורה ומע"מ בעוה"ז נעשה כזה הקונים גדולים למעלה בעולמות העליונים כי עי"ז נבראו כהרים שמכתרין להשי" בזה [הג"ה ולכסף כשהלם כל לשי"כ תחת הכבוד כמות להס"ת שממטיו נבראו עטרות שמעטרו לו, אותן עטרות נוסף נתן לו הקב"ה ומלבישין אותן כראשו וזכו סמכות כי מכבדי לכבוד וזכו כוונת הו"ל לט"ל לזיקים ויבנים ועטרותיהם כראשיהם ונהנים מזיו השכינה, ועטרותיהם דוקא שלא אמרו ועטרות כראשיון וכענין זה היה מעולה וכדכתיב לאיה ורמיה בנות ליון כמלך שלמה כעטרה שעמרה לו אלו כיום חתונתו ויבוס שמהת לבו]. אך כ"ו אם נעשה המצוה כהלכה בכל פרטיה שנעשית בקדושה ובמקום קדושה ובדכתיב והיה מהנוך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרך

ז"ה ארום ג'עקען אז ז"ה קאט אונקען יסורים זאגט זיא צום באן דו זיבסט ביין פאר בארבער זען די יסורים וואס איך האב האקטו דאס גורם גינעוין אז איך זאל גישלאגן נערין כפת רצח ניש דער גינעקעטיגער. אז זען האקטו ניש גיוואוקט אז די זאגנים טובות נערין זיבן זען און זי שפעלן אין פתח הסיני האקטו זיך גיבארקט ויער היטין אז עם זאל ניש זיין ביין פאלשע וואקט אונז גינעוין אונז גינעוין אייביג דורך דעם גישעפט אפער געזט געה אגין וואס האקטו גיטאן. ביט ביין האנדל האקטו גיבארקט אויף סיד זיא קלעם מיט דעם פאשטקאונג ווי אז סיד אונ וויי אז ביין זייב וואס קען זיך דא מיט סיד אויס קאין זען עם אין אום בעגליה אויס צו האקטין די יסורים. ווי זיא האט אום זיבעט איקע הייר ענדפעקט איך דער באן מיט אפיקער גיווין וויי אז דיר אונ וויי בארף זיין אז ביין זייב זען דו אגין האקט אויף זיך אקע ציזת גיבארקט אונ אויף סיד זען איך האב דאך דיר גישריבען אונ האב דיר פארזאגט אז דו זאקסט זיין ויער געדיט ווארום די וואס קויפן זאגנים טובות צום פתח הסיני איז דאס ויער אפארקטיגער עגן דרום זאקטו פריער הנקר ודורש זיין אויף ווי אונ גאך דעם איבער ענטפערין צום פתח האקטו גיבארקט פריער זיין ווי איך האב דיר גישריבען זאל דו האסט גינאקט וואס זיבער זיך נערין דורך דעם אונ גיין אין טייערע קמדיער דו זאקסט זיך קענען פאשיינען פאר אקעצען דאס האט דיר גורם גינעוין אז ביין זיבט אז צו גינעוין גינארין פון דיר אונ דו זיבט אגין גיפאלן אין דעם זיפען גריב אונ סיד האקטו אויך גיבארקט פאלן מיט זיין פירודי וויי אז צו אונז אונ וויי אז צו אונזערע זיבער וואס קען זיין מיט אונז דער סוף. אונ איצונד נעלין סיד זיביבין דעם גיפער. ווארום דאס איז פאנוואקט אז דער פעינשע וואס קבייט אויף דער נעלמ תורה אונ מצות ווערט דער פון ויער היינעק זאקן אייבין אין זענען נעקטין ווארום עם נערט דער פון פאשאפן הייליגע קוינען וואס די מאקנים קיינען דער מיט הפקידה. קאר דאס איז סער ניש אויב די מצוה ווערט גיטאן מיט איקע זענען קרשים זי נערט גיטאן מיט היילקייט אונ אין ארט פון היינדיקייט אזוי וזיא עם

לאפוקי אם נעשית נגד הערוה כגון אם בשעה שקרא איזה ד"ח או שברך שום ברכה היה נגד שער אשה או זרועותיה או רדיה המגולין ולא חש לדברי חכמינו ויל שאסרו זה בודאי אין חל שום קדושה על הדבור ההוא ובמקום האור נעשה חשך ח"ו ואפילו אם רק איזה תיבות מהברכה היה נגד כל הג"ל נחסר אור הקדושה במקום ההוא של הבתר המכונה נגד אלו התיבות וכדכתיב והיה מתניך קדוש ולא יראה נכו' ושב מאחר כך ותמירתו נכנס חשך, וידוע שהקב"ה מהפאר בעמו ישראל לפני הפמליא של מעלה בעמדות שמעטין לו תמיד בתורתם ובמצותם וכדכתיב ישראל אשר בך אתפאר והיה אם המצאנה בחרות של חשך על איזה מהכתרים בזיון גדול הוא להשם הנכבד והנורא שימצא בכחתי' בהרות כאלה, והיה כשתעלינה אח"כ נפש האיש והאשה למעלה לתת דין וחשבון לפני סמ"ה הקב"ה ירעמו עליה המלאכים בקול גדול לומר משפט נורא של אש הגיהנום עליך כי לבד שלא נתת כבוד למס"ה עבור החיים והמוון והבריאות שנתן לך תמיד עוד קלקלת את כתר המלך וחשכת את אורו ובוית את כבודו ע"י שערותיך או זרועותיך ודרך שהיו מגולות תמיד אף בעת שברך בעלך איזה ברכה או למד שום דברי תורה וחקן ותאמר בקול מר אין עלי כ"כ האשמה [הג"ה וחסו עיני אמימי כי כעת הדין הנורא כל אחד רוצה לדחות מעל עצמו העונש כי אפילו הגוף והנפש שהיו בודלי בהתאחדות גמורה כל ימי הנוהים מ"מ מפני חמת המספט הנורא כל אחד רוצה להטיל העון על חבירו וכדליתא במסנהדרין דף נ"א ע"ג] בעלי היה סיבה לקלקול הזה של הכתרים הקדושים האלה שברך כל אלו הברכות נגדי

שמיים אין דער תורה (דברים כג מ"ו) ויהי מתניך קדוש ולא יראה כה עזות דבר לשב באתריך. איך דער שייפיש דער פון ביין כתיבה זאך זיין היידיג אונ עם זאך אין דיר גיט זעקען קיין מיאוסע זאך וועט ער זיך אום קערן פון דיר. בארום אויב עם ווערט גימאכט די ברקה אנטקענין א ערדע רטייט אויב געזעט ער האט גילערינט אדער ער האט גימאכט אברקה איז דאס אויס גימאכטען די האר פון איין אשה אדער אנטקענין די ארעקס אפ גינעקע אדער אנטקענין איך גרוסען די אפ גינעקע אונ ער האט גיט גינעקס אויף די הייד פון אונזעקע תקים וואס זיי האבן גימאכט. איז געוויס גיט נח קיין שום היידיקייט אויף דעם דבור אונ אויף דעם ארט פון ליקטבייט ווערט סינצטער סין. זאך אפילו אויב אייניגע ווערקער פון די ברקה איז אויס גימאכטען אנטקענין די אע זאכע וואס זענען אסור קעלט אויף ליקטבייט אויף דעם ארט פון דעם אויבערשטיגן קיין אונ אויף דעם ארט איז פאר באגריין סינצטעקע פקעקן. אונ דאס איז דאך דעם אז תקפה פערניקס זיך מיט זיין פאלק יודין פאר אע בקאקים מיט די קרוינען וואס יודין פאבין מיט זייער תורה אונ מיט זייערע סעות. אונ אויב עם געפינט זיך סינצטעקע פקעקן אויף איינע נאך די קרוינען איז דו אגרויסער גיזון צו זיין הייליגען זאפען אז אין זיינע קרוינען זאל זיך גיפיגען אונזעקע פקעקן. אונ דער סוף דער פון וועט זיין אז עם וועט ארויף גיין דער גפיש פון דעם פאן מיט די אשה אויף דעם היסע צו געבין דין אונ השבון פאר דעם פקע ברהי בקדמים ותקפה ועליון די בקאקים שטורקען אויף אידר מיט א גרויסען קול אונ זי ועליון אזוי זאגן צו אידר א פאריטיקער משפט פון א פייערדיקען גיהנם וועט קאפען אויף דיר. גיט גינג וואס די האקט גיט גינעבין פבוד צו תקפה ביי זיין קעבין פאר דעם עסק אונ פאר דעם גיזונט וואס ער האט דיר שטענדיג גינעבין האקט זאך איבער גיפירש זיין היידיגע קיין אונ דו האקט סינצטער גימאכט זיינע ליקטבייט אונ דו האקט סכות גינענין זיין היידיגען פבוד דורך זיינע האר אונ דורך זיינע ארוקס אונ זיינע ברוסענין וואס זענען גיעזען שטענדיג אפ גינעקט אפילו געזעט זיין פאן האט גימאכט א ברקה אדער ער האט גינעריקס. ענטפערט די אשה מיט אפייערען קול אויף קיד איז גיט אזוי

גדר עולם

זיביאו גם אותו להמשפם ויראום את חשבת הכתרים שלמעלה שנמכב ע"י שניהם והאמרו
 אותם חיל ורעדה ויאמרו לו אתה ברכת את הכרכות האלו שהיה סיבה לכזות את
 כבוד השי"ת וכחצו. ויען ויאמר הן, אבל אין אני עיקר הסיבה רק היא כאשר ישבה
 לנגדי בשערותיה ובלועותיה ודריה המגולות בעת שברכתי אותה ברכה וגם הודעתי לה
 שאין נכון לעשות בן ולא שמעה לדברי, ויענו בולס ויאמרו אם היית חושש באסת לכבוד
 השי"ת היה לך לילך למקום אחר או עב"פ להחזיר פניך מנגדה ולגמור הברכה ע"כ על
 שניכם לישא עונש העון והחת הכבוד שהייתם נוהלין אם הייתם עובדים לה' כהונן
 עתה משנה קלון חירשו ויהפשו מלאכים אכזרים ויורידום לגיהנם ליסרם ביסורים
 קשים [וכראיהא במסכת גיהנם שיש נשים שהולין שם כדריהן] והוא מרה במדה וכן
 בהשערות ובכל אבר שהאדם חומא בו הוא נתלה ע"ש שמוכח כן]. ותען האשה בקול
 בכי ותאמר לבעלה אתה הוא הסבני באכזריות ולא השומר הוה האם לא ידעת מאן
 בעורך בעולם שלמטה שמברכותיך ותורתך נברא כתר המלך עליון והיה לך ליוהר יפה
 שלא יהיה בהן שום קלקול והיה לך להודיעני את גודל העונש שיש עבור זה ולהחזיר
 אותי המיד באזהרה גדולה וע"י היה טוב גם לי גם לך אבל עתה ראה מה גרמת לי

פיר די שוקד. כיון סאן איז געווען די קבה צו דעם קלקל פון די הייליגע קרוינען וואס
 ער האט גימאכט אלע ברכות אנטקענען פיר. אונד פארד האט מען איהם איה גיבראכט
 צום מצבם און מי האט זיי גיירען געווען דאס פוינטאקרייט פון די קרוינען וואס עס איז
 צו אים גימאכט פון זיי גיירן ווי זיי האבן דאס דער זעהען האט זיי אן גימאכט אגרויס
 ציטערענעם, האבן זיי זיך אפ גירופען צו איהם דו האסט גימאכט די אלע ברכות וואס דאס
 איז געווען אפיקה סבנה צו זיין דעם הייליגען פאלשעפערס פבור און זיין הייליגע קרוין.
 דעם ער זיך אפ יא איה האב גימאכט די ברכות נאר ניש איה פון דער עיקר הסיבה
 נאר פון הייב פיר זי איז געווען אנטקענען פיר מיט איהע חזקע האר און מיט הייליגע
 ארומס און מיט הייליגע גרויסען גלשה איה האב גימאכט אלע ברכות, און איה האב
 איהר כוידע געווען אז מי פאר דאס ניש און זי האט פיר ניש גייערעט. האבן גימאכטערט
 גאנץ בית דין של בעלה צו איהם ווען דו וואלט געווען מיט דעם אמת גאנץ צו דעם
 אויבערשטינס פבור האבנו גיבראכט אונזען גיין פון איהר גלשה דו האסט גימאכט די
 ברכה אין זיין אנדער ארם אדער קפוח אפ קענען דעם פנים פון איהר גלשה די ברכה
 און ענדגען די ברכה. על פון אפ איה איה גיירן גינארפן צו זיירן דעם עגוש פון דער
 זיך און אנטשטאם דעם פבור וואס איר וואלט האבן צו איהר וואלט דענען דעם הייליגן
 פאלשעפער ווי מי בארף וועט איהר היינט האבן פיהל געווען, און פארד האבן זיי אן
 גימאכט מצאיה סבנה און האבן זיי אראפ גינארפן אין גיהנם צו שטראפן זיי מיט גימאכט
 זכרים אזוי ווי עס שטייט גייערען אז עס איז דא ווייערע וואס היינען פאר די האר
 און אנדערע וואס היינען פאר די גרויסען און אזוי מיט איהרעם אפך וואס דער מענטש
 וינדיגט מיט דעם ווערט ער גישטראפט. דעם זיך אפ די אשה מיט אנוינדיגען קול צו
 איהר סאן דו שטאנאסט פיר מיט אגרויזות און דער דאווער סבנה איז ניש שולדיג קיארס
 צו דו האסט און גימאכט פון זאגן אן גלשה דו גימאכט געווען אויף יענער וועלט אז פון
 כיינע ברכות איז ביין לענגען ווערט פאלשאפן הייליגע קרוינען פאר דעם בורא ויפכה
 האבנו זיך גיבראכט גאנץ גוט הייסן אז עס זאל זיך ניש גימאכט גיין שום קלקול, און דו
 האסט פיר גיבראכט כוידע זיין דעם גרויסען עגוש וואס עס קומט פאר דעם און פאר
 זאגן פיר שפענדיג מיט גרויסע אגרויזות און דיה דעם וואלט געווען גוט פיר און פיר
 אפער ענעט זעה דאס דו האסט אן גימאכט מיט ביין הנהגה דו האסט איה פיר גיבראכט

ראויה לצאת ממנה כהנים גדולים המלוכשים טשטשות והב, ואמר במגילה דף י"ג בשכר צניעות שהיתה בה ברחל וכתה שיצא ממנה שאלו ובשכר צניעות שהיתה בשאלו וכה ויצאה ממנו אמת ע"ש ועי"ו יושב לה בעוה"ז וגם באחריתה תוכה לישב בעולם העליון בהיכל ה' ברוב הוד והדר וכראיתא בזהר הקדוש פרושת בחקתי על הפסוק כבוד את אביך ואת אמך דקאי אף לאחר מיתה דאי התוא ברא אויל באורח מישווי ותיקן עובריו ודאי אוקיר לאביו אוקיר ליה בהמי עלמא גבי בני נשא ואוקיר ליה בההוא עלמא גבי קב"ה וקב"ה חיים עליה ואותיב ליה בכורסאי דיקריה ברם וכאין אינון צדיקיא רובאן לבנין קדישין לגועין קדישין עליהו איחקרי כל רואיהם יכורים כי הם זרע ברך ה' עכ"ל. ולהיפך ח"ו אם היא הולכת בדרכי פריצות או תלד בנים אשר לא טובים ויהיה לה ע"י זה לבסוף קלות ובלמה בעוה"ז וכמה דכתיב וכן כסיל הונת אמו וגם בעוה"ב הוא כיוון גדול לאביו ואמו כשיוצא מהם בן מכעים להקב"ה. וכמו שכתב הגר"א באגרותיו הק' עלים לתרופה שאף אם ידרוך המיד בנו במסור ולא יקבל את

זו ויא אזי נועמט צו פון איד זאלין צרוים קיבען קיבער כהנים גדולים ויאם זיי זענען אן גיקלדיקעט מיט קעקסליקע פון גאנד. און אין דער גרייזא קניגלע (דף י"ג) דערזען אויף די גרייזים צו פאר דעם שאר קאם דער און גינעוין צענענע קאם זיא זוכה גינעוין צו פון איד אין צרוים גיקיפן שאר גרייז ויאם ער איז גינעוין פאקעניג און אגרייזיקער צדיק און זייער שאר גרייז קאם גיבאט אין זיך גרויס צניעות דער פאר קאם ער זוכה גינעוין צו פון איהם אין צרוים גיקיפן אפטר המלכה קאם זיא אין גינעוין איין קעניגין און אגרייזיקע צדקניות. בינייט קענען סיר זיך אפ דערזען פון זיי אויף זענען אז פון די צניעות קען קען זוכה זיין צו גרויס גופעם אויף דער נעקט און אויף זענער נעקט נעמט זי זוכה זיין צו זיין אין דעם פאראן פון קאם קרוך הוא מיט פיל לויב און שוויקייט אזוי זיי עס שטייט אין זמיר בקדוש אין פרושת גרייז אויף דעם פסוק בבר את אביך ואת אמה קאם דער פאקעניש אין קאם קהיב צו קאן אפילו גאד זייער מוים. זאגט אזוי דער זוכר בקדוש נען זיא דער זון גייט אין דעם נעקט פארזינען נעמט און ער פאר ריכט זייער בעשים און נען ער האקט טייער זיין פאטער און כופער איז די פיינעריקייט אויף דער נעקט פאר פאקעניש און אויף זענער נעקט פאר קאם קרוך הוא. און קאם קרוך הוא צוליב קאם אויף איהם דער פארזינען און ער זענעם איהם אויף דעם קעמל פון זיין פיינעריקייט דען די וואס פירן זיך מיט צניעות זענען זיי זוכה צו זיי זענען אליין צדיקים און זיי זענען זוכה צו קיבער הייליגע פאקעניש און אויף זיין נעמט גינעוין נערוין דער פסוק אין זענען. כל רואיהם גיבורים כי הם זכע בבה ה' אזוי אין דער קליון פון וזהר בקדוש דער פשט פון פסוק איז אקע די וואס נעמט זיי זענען נעמט זיי דער קענען צו דאס זענען קיבער ויאם זיי זענען גינעוין פון גרייז קרוך הוא. פאר קעמל פון נען זיא גייט אין די נעמט פון די פריצות נעמט זיא קאפין קיבער מיט קיין גופע און דרוך דעם נעמט זי קאפין צום כוף גרויס שאנד אויף דער נעקט און אויף זענער נעקט. אזוי וויא שכתב המלך דערייט אויף אין פשיטי וכן כסיל הונת אבו דער פיינעש דער פון איז דער זוקן ויאם פקט זיך אין גארזשען נעמט פאקט פארזינען צו זיין כופער. אין דאס אויף דער נעקט און אויף זענער נעקט איז דאס אגרייזיקע שאנד פאר זיין פאטער און כופער צו פון זיי אין צרוים גיקיפן אזוי צויהן ויאם ער דער צארייט צו קאם קרוך הוא. און אזוי וויא דער הייליגער זאין פון וויקא זכרנו בקב"ה קאם גישריבען אין זיין הייליגען פריף עלים דערויף צו זיין זייער אז ויא זאל אקע דיא קיבער פאקעניש גינעוין אין סופר און נען

לאותה בושה והצער והבוזין בעוה"ב . ע"כ צריכה האשה להרגיל עצמה במדת הצניעות ויטב לה עי"ז בזה ובכא . והנה מכל זה נוכל להתבונן כמה צריכה האשה להזהר והירה בענין שערותיה או זרועותיה ורדיה שלא יראו החוצה . גם בוהר פרשת נשא החמיר מאד שלא יתראה שום שער טאשה , וז"ל בדרך קכ"ה אמר רבי חזקיה חונבא (הוא ענין שעמום) ליתוי על ההוא בר נש דשבק לאינתתיה דתתחוי משערא דרישא לכר ודא הוא חד מאינון צניעותא דביתא ואיתתא דאפיקת משערא דרישא לכר לאהקנה ביה גרים מסכנותא לביתא וגרים לבנהא דלא יתחשבון כדרא וגרים מלה אחרא דעוריא בביתא מאן גרים דא ההוא שערא דאיתחוי מרישא לכר ומה בביתא האי כל שכן כשוקא חציפותא אחרא ובג"כ אשתך כנפן פוריה בירכתי ביתך וכי' נגין כך בעא איותתא דאפילו מסירי דביתא (קורות הבית) לא יחמון שערא חד מרישא פוק חמי כמה פנימו גרים ההוא שערא דאיתתא גרים לעילא גרים לתתא גרים לבעלה דאיהלטייא גרים מסכנותא גרים מלה אחרא בביתא גרים דיסתלק חשיבותא מבנהא רחמנא לישכון מחויפו דילהון וע"ד בעא איתתא לאיהכסייא כווייתא דביתא ואי עכדיה כן מה כתיב נגנך

או וי' ועליון גיט צו געבען קיין טיפער שרייבט ער ווי צו דער פושה און צו דעם גער נאם עס נועט זיין אויף יענער נועקט פון דעם . און ווען צו טיפער זאן זכרונ דקניקה דאמ דער פאר ס'רא גיהאט ווי פיל באקסין טיר אויף דערפ פארקטין און ציטערין . דרום בארף די אשה זיך גווייגען אין די מדה פון צניעות וועט אידך זיין גוט איצט אויף דער נועקט . און שפעטער אויף גענער נועקט . ודעה נון פון צלץ נאם ער פריער ג' שטאנגען געגען טיר שוין פארשטיין ווי פיל די אשה בארף זיין אפ גיהיט אין דעם אז ביי איד זאל זיך גיט ארויס נעקען דיא האר אדער די צריקס און נאך זאגן וואגן נאם ווערין זון גערופן עקרה נאם קען איו גיט גיהיט אין דעם דמינו די גריקט בלשעת דאס קינד וויגט און עס מאכט זיך אז קען גענעמטש אין יענער צייט בארף קען זיין גיהיט אז עס זאל זיך גיט ארויס נעקען אין גענער צייט . און דער ווער תקדוש אין פרשת נשא זאגט אז עס איז וויער סארב ווען דער פאן קאנט אז עס זאל זיך ארויס נעקען די הויקע האר פון די ווייב . ווא דאס איז איינס פון די צניעות נאם איין אשה בארף זיין גיהיט . און די אשה וואס קאנט ארויס פון איקע האר צו פאצען זיך דער מיט איז זיא גורם ארעסקייט צו איר הויז זאגן זי איז גורם צו איקע קינדער אז זיי זאלן גיט זיין ביזן גישעצטע קענטשין . און זי איז גורם לעקעקטע ענגנים זאלן זיין איר אין שטוב רוען . ווער איז דאס אלץ גורם דאס איז דיא האר פון קאפ נאם עס נעקעט זיך ארויס אויף דרויקן . און כאראך אין שטוב זיין גיט געקט אז זי גייט מיט די הויקע האר איז שוין איין קל זעבן ווי גרויס איז די תצפיות אז זי גייט אין סארק מיט די הויקע האר . דעריבער שטייט אין פסוק (תהלים קכ"ח ג') אשהה קנטן פודה גורבתי גיהה תד . דער פייטש דער פון איז וויא צווייגשטאק מיט פירות און זי איז אין די וויגקעקעה פון שטוב דאריבער בארף זיך דיא אשה היטן אז אפרו די באקקנים פון שטוב זאלן גיט נעקען קיין שום האר פון איר קאפ . גיב אכספג און זעה נאם פאר איין גרויסען פנס עס מאכט די הויקע האר עס איז גורם אויבער וויא פיל קקקלים . און אויף דער נועקט איז דאס גורם אז איר פאן ווערט גישאלטן מיט צרות עס איז גורם זיין ארעסקייט . עס איז גורם נאך לעקעקטע ענגנים אין שטוב דעם איז גורם אז עס זאל אראפ גיין דאס חשיבות פון איקע קינדער און זיי וועלן קריגען אין זיך תצפיות . דער אויבערשטער זאל אונז באשערקען פון וועקע חציפות . און דע יבער בארף די אשה זיין צו נידעקט און זיצן אין שטוב . און אויב זיא נועט אזוי טען וועט אויף איר מקומו

ווערין

גדר עולם

כשתלי יוחים מה זית רא בין במיהוא בין בקייטא לא אתאבדו טרפוי ותריר אשהכח
 חשיבו משאר אילגין כך בנהא יסתלקון בחשיבו על שאר בני עלמא ולא עוד אלא רבעלה
 מתברך ככולא בכרכאן דלעילא בכרכאן דלתתא בעותרא בבנין ובני בנין תרא הוא
 דכתיב הנה כי בן יבורך גבר ירא ח' :

פרק שמיני

בו יבואר מצות חינוך אב לבנים בכמה ענינים נחוצים הנוגעים לדת התורה
 והנה לפי האמור דענין כזה נורם לירי עניות ר"ל ולכמה הקלות גדולות כמה צריך
 כל איש ואשה לשמור עצמו בדרך הצניעות וגם לזרז את בנותיו שחהיינה
 מורגלות מילדותן שלא לילך בדרכי הפריצות ח"ו כגון מה שבעו"ה נעשה בכמה
 מקומות להיתר שעושין בהונת בלא בהי ידים כלל אוי ואבוי כמה עון פלילי יש בזה
 שמשאיין כמה אנשים לירי הרהור ע"יו , וגם כמה טאות ברכות לבטלה נעשין ע"יו
 בעת שמברכין נגדה והלא ידוע שנפסק בגמרא ובשלחן ערוך אורח חיים במיטן ע"ה
 דטעם מגולה באשה במקום שהדרך להיות מכוסה הוא בכלל ערוה ואסור לומר שום
 דבר קדושה נגדה ואין חילוק בין בתילה לנשואה ולא היתר לבתולה רק לילך בפריעת
 ראש אבל לענין שאר דברים המכוסים אין ג"כ כלל ואפילו במקום שדרך כל הנשים
 והבתולות לילך ככה אפ"ה אין שום היתר לעשות כמנהג הפרוץ הרע הוה וכמו שכתבו
 כל הפוסקים [הלל המה האלוהי רבא כסם הרוקם ובספר הספרת סמואל ובספר סיי אלס] . גם אין

ונענין דר פסוק ג'יה קשתילי ויתים דר טייטש איז דר פון כייגע קינדער וועלן זיין ווי דר
 איינברייטען אקראט ווי דר איינברייטען סאי ווייזר סאי וויינער נעקט גיט פארקארן זיינע בקיער
 אונ שפענדיג געפינט ער ויר שפער ווי אגע בויער אזוי נעמט זיין אינע קינדע זיי נעלן האפן
 גרויסע ערע איער די גאנצע וועלט אונ נאך סעדר אינדע סאן ווערט גיגענעמיט מיט אקעם
 טוישן מיט פרכות פון די אייבערשטע וועלן אונ מיט פרכות פון דער נעקט מיט בייקייט
 מיט קינדע אונ קינדע קינדע דס שטייט אין פסוק הנה כי בן יבורך גבר ירא ח' איז דר טייטש
 פון פסוק אזוי אז אזוי נעקט גיגענעמיט דר קענעמיט וואס קאמט מיט פאר נאט פרוה הוא :
 אין דעם פרק איז גרעט פון דיא קצרה וויא אפאקער בארף איין גיווינגען

קינדער פון נאך גיט אפ טרעטן פון אונזער הייליגע תורה :
 הגדה וויא עס איז גרעט גיווארן אז דער ענין פון פריצות איז גרעס צוא אקעקייט און
 צוא נאך סיי גרויסע טיפריקייטען וויא סיי בארף ויה אומדיקעס מאנסגיל אונ
 איין פרויא צוא היפען ויה אונ צוא גיין אין דיא וועג פון צניעות . אונ אויף צוא קנען זיין
 זיינע קעכטער אז וויא נאקין זיין איינגיוויינט פון ווייזער יגענט גיט צוא גיין אין דיא וועג
 פון פריצות הזו רבינו וואס בעו"ה איז גינארין אין ווייזער עקטער איין פיאוקער פירונג
 פון טאכט העסערער נאר אן ארבייל אוי ווייא גיפריגען וואס פאר איין פיישקע עגיכה דאס
 איז וויא פרייגען ווייזער קעגנשטן צוא בהשפכות רעות אונ אויף ווייזער הונדערט פרכות
 דבשקה ווערן וירוף דעם גומאקט אין דער צייט וואס קען טאכט דיא גרעה קענין אינדע
 נארים איין טפח אז עס איז אויפגידעקט בייא איין אשה וואו עס בארף זיין צוא גידעקט
 איז דאס איין פכז פון ערנה אונ קען טאר גיט נאגען . זיין אינדעשיי נאקט אונגענין אונ
 עס איז גיין חילוק צוא וויסען איין פרועה צוא איין אשת איש דען עס איז גיט טיפער
 צוא אפרעה קער גיט וואס זיא פגע גיין מיט דיא קינדע . אקער אקע וואגען
 וואס כארף זיין בייא איין אשה צוא גידעקט איז בייא איין פרועה אויף דער וועקער
 דין . אונ אפירי אין דעם ארט וואס דער ייטייגער פון אקע נשים אונ אקע פרועות צוא
 גיין אין העסערער אן ארבייל פון דעקטווענין איז גיפא קיין שום הייפר צוא פאן וויא דער
 קינדע פריצות , גם בארף פון וויפען אז דאס וואס סיי קאקען גיפריגען אז קען טאר

שם חילוק בענין מה שאסור לומר שום דבר קדושה נגדה בין איש אחר שאינה קרובה ובין אביה ואחיה הכל דין אחד להם דהיינו שאפילו האב יוהר לומר דבר קדושה נגד טפח המגולה של בתו כשהיא סבת י"א ואילך [ולאחר אפילו נסמות מזה עיין בספר שולחן ערוך] וכשירגיל את בנותיו שנערוותן להיות בדרכי הצניעות גם כי חגדל לא תסור מדרך הטוב ההוא ויוכה לראות ממנה בנים הגונים וחשובים וכמו שהבאנו למעלה כמה מאמרי חו"ל ע"י. והנה ענין הצניעות רפה מאד כהיום בעו"ה שבאזיה מקומות הולכין לטייל בחורים ובהולות יחדו ומי יוכל לשער גודל האיסורים והקלקולים היוצאים מזה ומי ראה כזאת ומי שמע כאלה בדורות שלפנינו בהגת פריצות כזה כי אפילו אם לא יבא לירי איסור טמט הררורי עבירה קשין מעבירה ועובר על מה שאח"ל על מה דכתיב ונשמרתם מכל דבר רע מכאן אמר ר' פנחס בן יאיר אזהרה שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לירי טומאה כלילה ועון זה הוא חמור מאד ומאד כידוע במאמרי חו"ל. ומלבד כל זה מצוי שהולך חוץ לעיר ובאים לירי יחוד ע"י הטיוול ואיסור יחוד עם העריות לבד הוא ג"כ איסור גדול מאד ובזמנינו חפנויות הם עריות כי הם בחוקת נדה. [ודע עוד דאפילו אם היא עתירה להיות אשתו כגון שהיא אחר כתיבת התנאים אף אם יקל לעצמו לטייל עמה (*עכ"פ יותר מלהתיר עמה שלא בפני אדם כי היא שיה לכל הנשים בענין זה ואין שום היתר בזה מחמת התנאים אפילו אם היתה מהורה וכ"ש שהיא בוראי נדה כ"ו שלא מבלה כדון ע"כ איסור יחוד במקומו עומד *) וכ"ש

(*) ח"ל מכתובת י"ב פ"א ח"ר יהודה וכו' כי הלא שם איירי אחר אירוסין שהיא מן החורה חס"ל נמורה מש"כ אחר כתיבת התנאים.

גיש נאנען. קיין היידיגען איבערשין ווארט צונאקעגן אפ גידעקטע ארעקס איז. קיין שום חילוק גיטא צוא נישען ציין פֿרעקדין קענישען וואס ער איז גיט איר פֿריינד אונ צוא ווישען איר פֿאטער מיט אירע פֿריינדע דהיינו אז אפילו דער אייגענער פֿאטער בארף זיך הישען צוא נאנען איין היידיגען איבערשין קארט. קענין איר אין דער צייט וואס זיא איז שוין גרף יאדע (אונ בייא איין אנדערין איז אפילו אז זיא איז ווייניגער (ווי עקף יאדע) אונ אז ער נעמט ציין גיווייגען ווייניג פֿעקטער פֿון וויגנט ציא גיין אין דיא (נענ פֿון צניעות איז דער נאך אז זיא נעמט ווערין נעקטער נעמט זיא גיט אפ פֿרעשין פֿון דיא נישען נענע אונ ער נעמט וויך זיין צו זעהן פֿון אירע נישען קינדער אונ גרויסע חשובים אן דור. והנה דער ענין פֿון צניעות איז בערה גרינג גינארין אין אנדערע שטעט וואס גיפנט זיך וואס גייען שפאצירען בחרים מיט קתולות צוא נאמען נער קאן קשער זיין דיא גרויסקייט פֿון דיא עבירות וואס אין דעם אונ דיא קלקולים וואס גייען ארויס פֿון דעם נער קאמ קאם גיהענט אונ גייען אין פֿארצייטיגע יארן צוויגע וועגן פֿון פֿריצות. אונ נען אפילו זייא נאנען גיט קושען צו קיין עבירה סקש איז דיא שדעקטע קתשכות פֿון דיא עבירה איז גרויס וויא דיא עבירה גם הייך דיא שדעקטע קתשכות קאן מען קושען צוא מנאפה ר"ל וואס דיא עבירה פֿון דעם איז ווייניגער שדעקטע אונ ווייניגער פֿארקלירט וויא אונדערע היידיגע תבקים ר"ל שרייבן פֿון דעם אין פֿכה ערשער אז מען קאן דקירה פֿאר וויגנען דיא יארן פֿאר דעם ען אונ אויך איז דער שטייגער אז וויא גייען היין דער שטאמט ווא קיין פֿענשין איז גיט דא איז דאס אצין איין גרויסע עבירה אז אפאנס פֿארשוין נאך זיך קענעט זיך מיט איין אשה אפילו זיא קאמ. קיין פֿאן גיט אפילו זייא מיינען גיט ציא פֿאן קיין עבירה גם בארף מען ווישען אז דער רבן מיט דער פֿכה נאך התנאים בארפין אויך זיין גיהים צוא פֿרענד זיין זיך אין דעם ארש וואס קיין פֿענשין איז גיט דא נארום פֿאר דער חופה איז זיא גלייך מיט אנדערע נשים אונ עם איז. קיין שום קיפער גיט מיט

(*) ואף זה נגזר הוא לאדם ישר (עיין זכרות מ"ג ט"ב) דעם

גדר עולם

כחינוק ונישוק מן התורה שע"ז בא הכתוב לא תקרבו לגלות ערוה כמו שכתב הי"מב"ם פב"א מהלכות איסורי ביאה המחבק או מנשק אחת מכל העריות עובר בלאו ולא הקרבו לגלות ערוה והמקילין בזה עתידין ליתן את הדין ע"ז בעוה"ב וגם לא יראו מוב בעוה"ו] וכמה מחייב כל איש להשית עצות בגופשו ולפקח בענין זה על בני ובנותיו שלא ילכו בדרך הרע הזה ולערוך לפניהם המיד את גודל העון שיש בזה וגודל הזכות שיהיה להם בשיהיו והדין מזה וגם לבקש רחמים תמיד מהש"י עליהם שלא יבאו לידי עבירה ודבר מכווער וכוראי יעוררו ה' ויקבל תפלתו וכדאיתא בתנא רבי אליהו מעשה בכהן אחד שהיה ירא שמים כסתר והיה לו עשרה בנים ואשה אחת וששה זכרים וארבע נקבות ובכל יום היה מתפלל ומשתחמח ומלחך עפר בלשינו כדי שלא יבוא אחד מהן לידי עבירה ולירי דבר מכווער. אמרו לא יצאת אותה שנה שלמה עד שבה עזרא והעלה הקב"ה את ישראל מבבל והעלה אותו ביהן ולא נכנס אותו בהן לעולמו עד שראה כהנים גדולים ופרחי כהונה מבניו ומבני בניו עד חמשים שנה ואח"כ נכנס לעולמו ועליו הוא אומר במח בה' ועשה טוב וכתיב במחו בה' עדי עד ששני עולמות שלו שנאמר כי ביה ה' צור עולמים ע"ש. והכוונה שמי שמשחמח לה' ומשליך כל במחוגו עליו ומבקש רחמים שיהיו בניו הולכים בדרך התורה והיראה הקב"ה עוזרו שיהיה לו מהם גם כבוד וגדולה בעוה"ו מלבד שכרו הגדול הצפון לו לעוה"ב :

דעם נואם איז גי'נען פ'נא'ים אג' כ"ש אז עם איז א'סר פ'חב'ק ומ'נש'ק זיין אג' אויף דעם איז דא איין פ'סוק פ'סוק אין דער תורה לא ת'קב'ר ג'מ'ות ע'נ'ה אג' פ'זו'י ל'צ'י'י'ב'ם דער רב'ים אג' דאס איז דאך ד'דע אז פ'ל'ע פ'תו'כות זע'נען ג'דו'ת פ'אר מ'ב'י'ה אג' ד'יא נואם פ'א'ב'ן זיך ג'ר'י'ג אין דעם זע'נען א'ג'י'ג'ר'י'ט צו'א זע'פ'ן ד'ין ו'ק'ש'ב'ון אויף יע'נ'ער זע'ק'ט אג' זי'א זע'ד'ין דער פ'אר ק'י'ין ג'ט'פ'ן ג'י'ט ק'א'פ'ין אויף דער זע'ל'ט' אג' זי'ס'יל איז דאס ק'ח'י'ב' זע'ד'ער פ'ע'נ'ש'ש צו'א ז'כ'ן צ'צ'ו'ת אג' צו'א ק'ל'י'ג'ן זיך זע'נ'ין זי'י'ע ג'י'נ'ד'ע'ר'ב'א'ה זי'א זא'ר'ן ג'י'ט ג'י'ן אין ד'יא זע'ק'ע'ק'טע זע'נען פ'ון פ'ר'י'צ'ו'ת אג' פ'ש'ע'נ'ד'י'ג פ'א'ר'ש'ט'ע'ל'ין פ'אר זי'א ד'יא ג'רו'פ'טע זע'ב'י'ה נואם איז דא א'י' דעם אג' ד'יא ג'רו'פ'טע פ'א'ר'ה נואם זי'א זע'ל'ין ק'א'פ'ין אז זי'א זע'ל'ין זי'ן ג'י'ה'י'ט אין דעם. ג'ם זא'ר ע'ר זע'ד'ן פ'ס'יד ג'ע'ט'ין ב'ת'מ'ים פ'ון ה'ש'ר'י'ת אז זי'י'ע ק'י'י'ד'ער זא'ר'ן ג'י'ט ק'ו'פ'ע'ן צו'א ק'י'ין ע'ב'י'ה אג' צו'א ק'i'ין מ'יא'ו'ס'ע זא'ה אג' ג'נ'כ'אי זע'ט א'י'ם ה'ק'ב'ה דע'ק'פ'ין אג' זי'ן פ'פ'ל'ה זע'ט זע'ר'י'ן א'ן ג'י'ט'ע'ן אג' זי'א ע'ס ז'ש'ט'י'נו אין דעם זי'ל'י'נ'ען פ'ס'ר פ'נ'א ד'בי א'ז'ר'י' ע'ס איז ג'י'נ'ען זא'פ'ע'ש'ה זי'י'א זי'ן כ'ה'ן נואם ע'ר איז ג'י'נ'ען א'ב'רא ש'מ'ים נואם ע'ר ק'א'ט ג'י'ה'א'ט זע'ה'ן ק'i'n'ד'ער זע'ק'ט ז'ק'ר'ים אג' פ'יר ג'ק'בו'ת אג' ז'ל'ע פ'א'ג פ'ק'ע'נט ע'ר זיך ג'i'י'ג'ין צו'א דער ע'רד אג' ג'ע'ט'י'ן אג' מ'ר'פ'ל'ל זי'ן צו'א ה'ש'ר'י'ת אז א'י'י'ד'ער פ'ון זי'א זא'ר ג'י'ט ק'ו'פ'ע'ן צו'א ק'i'ין ע'ב'י'ה אג' צו'א א'י'נ'פ'א'ס'י'קע זא'כ'ען ק'א'פ'ע'ן ד'יא ב'ת'מ'ים זי'נ'א'ג'ט אז אין א'פ'ק'i'נ'ע צי'י'ט איז ג'י'ק'f'ע'ן ע'ר'א אג' ה'ש'ר'י'ת ק'א'ט מ'ק'ע'ה ג'i'נ'ען א'ר'י'ן פ'ון פ'ג'ל אג' דער כ'ה'ן איז אויף אויף ג'י'זא'ג'ע'ן מ'י'ט זי'א אג' דער כ'ה'ן איז ג'י'ט נ'פ'ס'ר זי'נ'א'ר'י'ן פ'ון דער זע'ק'ט זי'ן ע'ר ק'א'ט ז'ז'ק'ה ג'i'נ'ען צו'א זע'ה'ן ב'ת'מ'ים ג'ד'ו'ק'ים פ'ון זי'i'ע ק'i'n'ד'ער זי'ן ק'i'n'ד'ים ק'i'n'ד'ער אג' אויף א'י'ה'ם ז'ש'ט'i'ט אין פ'ס'וק ב'מ'ח בה' זע'ש'ה מ'וב ז'נ'א'ב פ'ס'רו'ן אין ה'ש'ר'י'ת אג' מ'וא ג'ט'פ'ע'ס אויף ז'ש'ט'i'ט ג'מ'ו'ד בה' ע'ר'י ע'ר פ'י ג'ק'ה ה' צ'ו'ר ע'ז'ק'ים. ק'א'ט ג'מ'רו'ן א'ן ה'ש'ר'י'ת א'י'י'ג'י'ג ק'א'ר'ים צו'א א'י'ה'ם איז ג'i'י'ד'ע זע'ק'ט'י'ן ד'יא ג'נ'ק'ה איז זע'ר ע'ס נ'א'ר'פ'ט א'ר'י'ף זי'ן ג'מ'רו'ן אויף ה'ש'ר'י'ת אג' מ'ו'ט זי'ן ד'צ'ון אג' ג'ע'ט ב'ת'מ'ים אז זי'i'ע ק'i'n'ד'ער זא'ר'ן ג'i'ן אין דער זע'נען פ'ון ד'יא ז'i'i'g'ע ז'ז'ק'ה זע'ק'ט א'י'ה'ם ה'ש'ר'י'ת ע'ר זא'ר ק'א'פ'ין פ'ון זי'א ק'בו'ד ג'ד'ו'ק'ה אויף דער זע'ק'ט אויף. ז'י'ן זי'ן ג'i'i'q'ער ז'ש'ר נואם איז א'י'ה'ם ב'א'ה'א'ל'ט'י'ן אויף יע'נ'ער זע'ק'ט ק'א'ר'ים צו'א ה'ש'ר'י'ת איז ג'i'i'q'ע זע'ק'ט :

הקדמה

הנה כאשר שוה הספר נתיסד להיות נשים והירות לרתנהג כרין וכרת אמרתי בנפשי שטוב לצרף לוח הספר עוד דינים מהלכות נרה הנחוצים לאשה שתהא בקיאה בהן כדי שלא תבוא לידי מכשול ואען ואומר. הנה כאשר ידוע לכל גודל הצרות והמצוקות אשר נתהוו בעולם מדי יום ביום וכאשר אנו רואים שאין אף איש אחד אשר ימלט מצרות שונות ובוראי משפטי ה' הוא בצדק וביושר. ע"כ צריך כל איש להתכונן כמעשיו ולראות היטב ולא על מעשיו לכד כ"א לראות לחקן כל מה שיהיה ביכלתו גם מעשה וולתו מהעונות העצומים אשר נכשלים בהם בני אדם. והנה כאשר ידוע בנות ישראל נשים צדקניות הן ואינן רוצות להמוא ח"ו ומ"ם הרבה נכשלים בעון חמור של איסור נדה שיש ע"ז חובב כרת והסיבה מפני שלא למדו הלכותיה ויש מהן הרבה שאין להם אבות שילמדו להם. וע"כ הרבה הזה הוא בנקל להם ואינן יודעות שיש בהלכות נדה כמה ענינים אשר בעיני האדם נראה שהוא דבר קל ובאמת הוא דבר חמור מאד שנוגע לאיסור כרת ר"ל ועי"כ בא האדם ג"כ אח"כ לצרות קשות ורעות. בנות ישראל התעוררו נא ורחמו על עצמכן וזכרו את אלהים היושב בשמים וגם רחמו על בניכם כי לבד העונש החמור שיש בעון נדה שהוא עונש כרת עוד הבנים נחשבים בני נדות אשר הם פגומים ומתועבים כמעט כמו סמורים וגם רחמו על עצמכם כי המשנה הקדושה אמרה לנו שמה שהולדות מתות בשעת לידתן הסיבה הראשנה הוא מפני שאינן והירות בנדה, ואפילו אותה האשה שמניחין אותה בחיים ולא

אזוי נויא עם איז בעוויקט אויף דיא וועלט. דיא ביישעקע צרות געבאך: נויא סיר געקן געבאך היינט אויס אין אקע היינטיקען אונ גונראי דעם אייבערשטיגנס בנהגה איז ריכטיג. בריוף יעדער קענטש זיך גוט אום צוא קקין. גישט ארין גאר סיר זיך גאר אויך ביא אגדעקע ציא געון גיט אקע סייגליקייט צוא פערצקטען אויף דיא גרויסע פערבטליקע זינד. קאם ווערין סיר מעגלין געבאך געשטרויכליט. אונ אזוי נויא עם איז בעוואקט דאס גישים צדקניות יודישע קינדער געען ב"ה גוט אונ פרום אונ ווען גישט חליצה קיין שקעקטין מתן. נאר דאך ווערין געבאך סיר געשטרויכליט אין דער פארקטעליקען איסור נדה (איסור כרת ר"ל) דער נייך גייא דאבין גישט גידערינט דיא דינים פון הקכות נדה אונ סייך נייך גייא דאבין געבאך גישט. קיינע געשערין קאם גאדן גייא גערען. באנדארף איז ביא גייא דיא זאקען גרינג אונ ווייסן גישט אז נען קען גיט אראפ דיא סייגדעחשע האר אונ קען טוט גישט נויא קען בארף צוא פונקן איז קען ניישער איין העכטע נדה (בחיוב כרת ר"ל) אונ באנדארף קומען ארום אקע ביישעקע צרות. יודישע קינדער דעגראקטט אייך אונ גענעקט אין איין גאט אין היקעל אונ גאט ביימנות אויף איעדע אייגענע קינדער גען גישט גענוג אז עם איז איין גרויסער פייקטעריקער איסור (כרת ר"ל) ווערין נאך דיא קינדער (גג גידות) קאם גייא ווערין גידערינט כמעט אזוי נויא (מכוננים ר"ל) אונ אויך דערפארקייט אייך אויף אייבער יגען גאר. קארום דיא היידיגע משנה שרייבט דאס וואס גיווינערינס גייען ר"ל אונעק פון דער נעקט אין דיא קייקעט. איז דאס געקשע נייך גייא געען גיט גייהט אין הקכות

הקדמה

מתח בעת לרתח צריכה לירע שהיא מוטמת עוד לעונש גדול וליסורים גדולים בעוה"ב, והיא הצטרך ליתן דין וחשבון על כל פעם ופעם שלא היתה וחירה כרין, וע"כ חורגו והדפכנו את האזהרה הזו עם ענינים הנחוצים מאד מאותה הלכה מן הגאון והקדוש ר' שלמה זלמן ולה"ה אב"ד רמ"ק ורא"ש בעל המדרש שלמה אשר כל אשה תקח לה סוער לקרות ולוותר מאד שלא לסור מזה אפילו כמלא נימא ומי לואינה יודעת לקרות בעצמה להבין תבקש אשה אחרת שחאמר לפניו ותסביר לה הדבר והעיקר שלא תסגע מרבר זה מחמת בושה ותשער בעצמה אלו היתה צריכה לאיזה טובה שנוגע לה כעניני החיים שלה בעוה"ז כוראי לא היתה מתביישת ובפרט כדבר זה שנוגע לעוה"ז ולעוה"ב וגם נוגע לחיי בניה וכמו שכתבנו בודאי צריכה שלא תתבייש וכל איש מחויב לראות שתהיה אשתו בקיאה היטב באלו הלבנות וטוב ונכון שקודם שנכנסת בנות ישראל לחופה אבותיה או קרוביה יבררו לה איזה עקרים מהלכה זו אותן הדינים שצריכה להן לירע ובזכות זה יתברכו מטען הברכות ויזכו לבנים ת"ח ואריכת ימים :

דברי הצעיר המלמך בהסכם הרבנים יצחק בר"ץ מווארשא .

גדה . און אַסירי אָנעקע וואָס מ'איז קאָמט לעבן באַרף זיא וויסען אז עס איז אָהן גיגרייט גרויס קאָמראָה און אַרעקליקע יסורים אויף יענער וועלט פאר דינע פאַרקמליקע עבירד און זיא וועט באַרפֿין אָס געבין דין און חשבון פאר יענער פּאַל באַרום האַבן מיר אַיפער גייט גערזקט דיא אַזקרה מיט דיא גייטיגע דינים פון הקלות גדה פון היינטיגען גאַשעראַקער צדיק הגאון הקדוש ר' שַׁכְמָה זקן זצ"ה אב"ד רמ"ק ורא"ש אז יעקע פרויז זאך זיך צייט געמיטן צוא ליינען און דער פון גישט אָב צוא גיין דאָס גרינגסטע זאך און ווער עס קען גיט ליינען זאך געמיטן איין אַנרענע פרויז זיא זאך איהר גוט ערקלערין . און כמע"ה גישט זיך צוא אַשעמען . זיא זאך זיך פאַרן מעלין אז זיא באַרף האַבן איין מוּבָה וואָס איר איז נוגע אין איר לעבן וואָרט זיא זיך געוויס גיט אַשעמען בפרט דאָס איז נוגע אין דיא וועלט אין יענע וועלט און אַיַקע קינדערסער לעבן באַרף זיא זיך געוויס גיט אַשעמען און יענער באַן איז פּרונב צוא זעהן אז זיין ווייב זאל אין דיא דינים גוט קקאר זיין . און דאָס קעמט איז אז קיין ירושע מעקמער זאלין פריער אונטער דער חופה גיט גיין ביו דיא עקלערין אַנרע אַיַקע פריינד זאָרן איר אויס לערנען דיא הויפט דינים פון באַנענט וואָס זיא דיאָרף היקען . און בוכות זיך וועלן זיין גיגענטשט ווערין (פּאָמען הברכות) און וועלן זיך גיין צוא האַבן קינדער פּלומדי תבכים און ציא אַריבת ימים :

גדר עולם

א.

כל איש מחויב לפרוש מאשתו כמוך ליוסחה היינו סמוך לזמן שהיא רגילה לראות ואפילו עדיין לא ראתה ואם אין לה זמן קבוע לזה צריכה לשאול אצל מורה הוראה איך לנהוג עם הפרישה שלה :

ב.

כל אשה שצריכה לשאול שאלה בעניניה איננה רשאה לשאול אצל אשה אחרת כ"א אצל מורה הוראה. ולמע"ה שאשה לא תרהיב בנפשה לפסוק איוה דין :

ג.

כל אשה שטרנשת שנפתח רחמה או שיצתה ממנה ליחה צריכה תיכף לברוק עצמה בחתיכה בר נקי וכשהמצא איוה דבר לח אם היא לבנה לגמרי שחורה ואם אינו כך או שנפתחה רחמה וברקה ולא מצאתה אח"כ כלום צריכה לשאול שאלה וכן אם לא ברקה תיכף משנפתחה רחמה צריכה ג"כ לשאול שאלה :

ד.

בזמן שהיא טמאה בין מרס בין מכהם עד אחר הטבילה צריכה להיות מרוחקת מבעלה שלא יגעו זה בזה. היא אסורה לישן על מטתו וכן הוא על מטתה אף שלא בפניה וכ"ש כשגם היא שוכבת שם בודאי אסור להם לישן יחד אף כשהם מלובשין בכנדרים והעין טוה גדול מאד ויש עכור זה עונש גדול והובא בסה"ק שדומה זה לאחר שמלגלג עצמו בכ"ת הכסא. וגם צריכין ליותר כל זמן נידותה קודם הטבילה

א.

יעקב אשה איז ויה מריבב אפ צוא שיידיען פון אידר כאן ווען עס קומט אויס אייך (ווסת) דאס מיינט מען ווען זיא איז גיוואהנט צוא זעהן אפילו אז זיא האט נאך גיט גיזעהן אונ אז זיא האט נישט קיין גינעצטע צייט כוז זיא פרעגין א שאקה בייא ספרוה הוראה וויא זיא נאך ויה נהג זיין מיט דעם אפ שיידיען :

ב.

יעקב אשה וואס דארף פרעגין א שאקה מאר זיא נישט פרעגין בייא קיין אנדערע אשה. נאר בייא זיין סודה הוראה. אונ למע"ה קיין פרויא נאך ויה נישט דער וועגן צוא פסקענען :

ג.

יעקב פרויא וואס זיא האט גישפירט אז אידר מייער אנדער ניפירט האט זיך גיעפינט. אנדער זיא שפירט אז עס איז עפ"ס אפ גינאנגען פון אידר. כוס זיא זיך באקד גיט בורק זיין מיט ארזין טיבעל. אונ ווען זיא גיפינט אצאסקיים אונ עס איז גאנץ קלארר איז זיא שחור. אנדער ווען עס איז נישט גאנץ קלארר. אנדער אפילו זיא געפינט נאר נישט כוס זיא סאקען א שאקה. דעם גלייכען אז זיא האט זיך נישט באקד בורק גינען כוס זיא אויך באבין א שאקה :

ד.

ווען זיא איז טמא ביא פון ב"ם אנדער פון איין פלעק ביז נאך דיא טבילה מוז זיא זיין דער ווייטערט פון איר כאן. וויא זאלן זיך נישט אהן דיען איינער דעם אנדערין עד מאר נישט שלאפין בייא אידר אייפין געטיד ווען זיא איז אפילו גיטא אונ פפרט אז זיא איז אויך דא טארן וויא קונדאי גיט זיין אין איין געטיד אפילו אז זיא וועגן ביידיע אהן גיטארן דיא עבירה איז דער פון זייער גרויס דאס איז דער פאר דא איין שרעקליכער עניש ווערט גיבאכט אין ספרים בקדושים דאס איז גלייך וויא ביא וואנגערט

גדר עולם

שלא להושיט או לזרוק שום דבר מידה לידו, ויהיו והירין שלא יראה בשרה במקום המכוסה. ולא ישחקו שניהם יחד ולא ידברו דברי היתול וקלות ראש ולא יאכלו ביחד מכלי אחד והוא אסור לאכול או לשתות מהמאכל או מהמשקה שנשאר ממנה אך אם שפכו אל כלי אחר מותר לו לאכול או לשתות. בכל אלו הדינים אין חילוק בין הימים שרואה בהם דם ובין הימים שסופרת השבעה נקיים כי כל זמן שלא מבלה הרי הוא נדה גמורה לכל הדינים ולמעה"ש שלא יקילו עצמן בכל אלו הדברים [ישוד כהרנה דברים המובא נגמ' ופוסקים עתה חסרה לעשות לכתלה] כי הם עבירות גדולות ולא יחטאו ה"ו את ימיהם :

ה.

דיני הפסק מחרה

כל אשה שנממאת מדם או מכתם יכולה לעשות הפסק מחרה ביום החמישי אם פסק מלזוב רמה היינו אם נממאת ביום א' תוכל לעשות הפסק מחרה ביום ה' ולמעה"ש ולמעה"ש ליותר היטב שיהיה הפסק מחרה כדין כמו שנכתוב בסמור :

ו.

בריקת הפסק מחרה צריכה להיות סמור לשקיעת החמה שהוא ערך שעה קודם הלילה. ואם לא היה כן, צריכה לשאול שאלה אצל מורה הוראה [ומה שכתוב בספר מעין מהור אחר בין השמשות הוא מעות הדפוס] :

וזה אין איין בית הפסק גם בארץ קען וזה הישין אין קער צייט וואס זיא איז איין נכה גיט קער לאנגען אָדער נוארפין. קיין שום זאך איינער קעם אנדערין. זיין זאלן זיין גיהיט אז ער זאל גישט זעהן איר פאר בארנין זייב זיין זאלן גישט זאכען צוא זאפען אינ גיט זקין צוא זאפען פון איין גרי ער קאר גישט, עסין אָדער טרינקען פון קער גרי וואס זיא קאסט איבער, נאר אז מען האט איבער גינאפען אין זיין אנדערע גלי קעג, ער שוין גקין אָדער טרינקען, עס איז גיט. קיין (חילוק) אונטערשיד בייא דיא טעג וואס זיא זעהט דם, אונ בייא דיא טעג וואס זיא צייקט שוין דיא היינע טעג ביז זיא גייט מביקה. איז זיא נאך אָרעכטע נכה קיינען אָקע זאפען. למעה"ש גישט צוא פערטרינגערין וזה נאךר שפארק אָפ גיהיטען צוא זיין אין דיא אָקע דינים. ווארים דאס איז גרויכע עבירות. זיין זאלן דיו ווישען זאדערין גישט פאר זינדקען :

ה.

דינים פון אָפ ציען.

יעדער אשה וואס איז קטא גינארין פון דם, אָדער פון איין פקעק, קען זיא בארין קעם אָבזוג אין פינגסטען טאג, אויב עס האט שוין אויף גיקערט צוא גיין פון איהר דם, היינו אויב זיא איז טמא גינארין וונטיג קען זיא סאכען קעם אָפציג דאנערשטיג למענה והמענה גיט זיקיט צוא זיין אז קער אָבזוג זאך זיין קעכטיג קרין ויין ווייטער קעט שמיין :

ו.

קער אָפציג בארף זיין איינער דיא זין גייט אונטער דאס איז אין גכה איין זעה פאר נאכט. אונ אויב עס איז גינען ווייניקער זיין איינער - - - זעה פאר נאכט בארף זיא

ז.

ההפסק מהרה צריך להיות כך. תרחיץ היטב אותו מקום ומכוב ותלכש כחונת לבנה ותציע על מטהה סרין נקיה ותקח חתיכת בר נקיה לבנה ספשתן או מצמר גפן [באנוויל] ולא תהיה חרשה אלא ישנה ותעייין אם היא נקיה ולבנה היטב ובוה תעשה הבדיקה היינו שחכנים את הבר באצבעה עמוק עד המקום שסרנשת כשהיא עם בעלה ותברוק היטב בכל הצדדין בחורין וסדקין ואם כבד לה סאר להכניס הבדיקה בעומק כ"כ כמו שכתבנו לכה"פ תראה להכניס בכל כחה עד המקום שירה מגעת בכל האפשרי ולברוק בכל הצדדין בחורין ובסדקין. והאשה שאינה עושה כן ומכנסת הבדיקה כ"א מעט ומקנחת עצמה אין בדיקת הפסק מהרה שלה כלום ולא תועיל לה מבילתה והרי היא בחוקת נדה [בחויב כרת ר"ל]:

ח.

מהנכון שתנהג עצמה שאחר בדיקת ההפסק מהרה תכניס חתיכת פשתן נקיה בעומק וגם יהיה דחוק ויהיה מונח שם עד הלילה ואח"כ תוציא ותראה אם היא נקיה:

ט.

מזיום המחרת שאחר בדיקת הפסק מהרה זו תתחיל למנות השבעה נקיים ומחויבת לברוק עצמה שתי פעמים בכל יום משבעת הימים שחרית וקודם הערב בחתיכת

זיא פֿרעגין אַ שאַלָה (אונ נואס אין ספֿר מעגן טהור שפּייט גאָר אין השפּשוּת אין דאס אַגראו פון דרוק :

ז.

דער אַבצוג באַרף ווין אַהי. זיא זאל זיך גוש אַרום וואַשן דאס אָרט אונ אַרום דעם אָרט. אונ אָן סגען אַקאָרד העכר. אונ גייגן אַ קאָרד לייגעך. אונ געבין אַנאָגן היין טיכיל פון לאווינט אָדער פון באַנוויל. גישט קיין גיאי טיכעל אונ גישט קיין שפּאָפּס גאר אין אַלט טיכיל. אונ גיאי קאָקען אויב עס איז גוש היין אונ ווייס. אונ מיט דעם טיכער סאבין דיא בדיקה. היינו זיא זאל דאס טיכער אַרײַן בריינגען אין דעם אָרט מיט דעם פינגער גאָגן טיף. אזוי ווייט וויא זיא שפּירט ווען זיא איז צוא וואַקען מיט אידר סאן אונ זאך זיך גוש בודק ווין אין אַקע ווייטען אונ אַקע ווינקלען. אונ ווען עס איז אידר גאָגן שווער אַרײַן צוא בריינגען אזוי וויא דא שפּייט. צום ווייניגסטען כוס זיא וועקען מיט צלע קלעקטין אַרײַן צוא בריינגען אזוי טיף וויא עס איז גאר סיגלעך אונ בודק ווין אין אַקע ווייטען אונ אַקע ווינקלען. אונ דיא אַשָה וואס טוט גישט אזוי. גאר זיא בריינגט אַרײַן אַבסיל אונ ווייט זיך אַפּ איז דער אַבצוג גאר גישט גירעכניגט. אונ עס העקפט גאר גישט אידר טיכילה אונ זיא איז ווייטער אַגדה (בחויב גרת ר"ל):

ח.

עס איז גזייה זיך נוהג צוא ווין אָן גאָר דעם אַבצוג זאך זיא אַרײַן בריינגען אַרײַן טיכער גאָגן טיף אונ אַייג. אונ עס זאך דאָרטין ריגען ביז באַקט. אונ דער גאָר זעקן אויב עס איז גאָגן היין:

ט.

פון פֿאַרנען גאָר דעם אַבצוג זאך זיא אָן בייגען ציילען דיא זיגען הייגע מען. אונ זיא

גדר עולם

כד נקדה ולהכניסו בעומק כנ"ל ואם כבר לה לעשות כן בכל יום למעשה'ש לכה"ס פעם אחת משבעת הימי נקיים [והעיקר ביום ראשון] מוכרחת לעשות הבריקה ממש כבדיקות ההפסק מהרה ושאר הבריקות תעשה איך שתוכל. אך כל אשה צנועה כל תיקל עצמה בהבריקות ותברק עצמה היטב כל שבעת הימים ואם לא ברקה עצמה היטב אף באחד משבעת הימים בבדיקה טובה בעומק כמו שצריך להיות ורק הכניסה מעט וקנחה עצמה אינה נחשבת השבעת ימי נקיים לכלום ומבילתה אינה מבילה ועדיין היא גדה נמורה :

כל הבריקות צריכות להיות לאור היום ולא לאור הנר ולא לאור האבוקה [לאמס] :

השבעה ימי נקיים צריכון שיהיו הצופים דהיינו שלא תראה בכל אלה הימים שום דם ולא שום כתם. ואם מצאה דם או כתם באמצע השבעה נקיים שנמנאה ע"י. צריכה לחזור ולספור שבעה נקיים מחדש ולעשות מקורם בריקת הפסק מהרה עוד הפעם כדיון הנזכר למעלה, אלא שאינה צריכה להמתין חמשה ימים עד עשיית ההפסק מהרה כמו בתחלה אלא באותו יום שנמותרה מדם תוכל לעשות קורם הערב ההפסק מהרה וממחרת התחיל לספור השבעה נקיים :

נמצא איזה נשים שאינן יודעות איך להתנהג ובאשר צריכין לעשות ההפסק מהרה

ואי איז מרוב זיה בנדק צוא ויין צנוייה גמאל נעדרן מאג. איז דער פריא אונ פאר ניקמט אדע זיגען קעג. גאנץ טיף מיט צריין טיפער. גאדער ווען עס איז איהר לינער אזוי טיף בנדק צוא ויין וויא עס דארף זיין. למענה אין נייניגקייטן איין גאדער פון דיא זיגען ריינע טעג (אונ קער הויפט איז דעם ערשטן טאג) מוז זיא מאכען א בריקת אזוי וויא דיא בריקת פון אבצוג אונ אין דעם רעקטע טעג גיוניגקייטע בריקת. גאר זענדע פרוקע אשה זאך זיך נישט גרינג מאכין אונ זאך אדע טאג גוט בנדק זיין. אדער ווען זיא נאמט קיין איין טאך פון דיא זיגען טעג אויף נישט בנדק גיוניגן גאנץ טיף וויא עס גיקער צוא זיין. גאר אפיקער צריין נייגערענט אונ אפ גיווישט. איז איהר זיגען ריינע טעג נישט בריעכנט. אונ דיא מביקה איז קיין מביקה נישט. אונ זיא איז נייטער צבעפע נדה :

אלע בריקות דארפן זיין בייא דיא ליכטקייט פון טאג נישט בייא קיין קעמט אונ נישט בייא קיין קאמפ :

דיא זיגען ריינע טעג דארפן זיין דארף צאנקער. זיא זאך איז דיא טעג גאר נישט גיפניען קיין כס אונ קיין שום פלעק. אונ ווען זיא קאמט גיטונען דם אדער איין פלעק אין מיטען דיא זיגען ריינע טעג קאמט זיא איז מומא גיוניגן מוס זיא אויפס בייא ציגען זיגען ריינע טעג. איז מאכין איין זינעס אבצוג קעמט וויא אויבין איז נישטאגען. זאך זיא דארף נישט נארמין פיר טעג אויף דעם אבצוג. גאר ווען זיא ווערט ריין קאן זיא פאר נאמט מאכין דעם אבצוג אונ פון צארגיין זון הייפן ציגען זיגען ריינע טעג :

מיל

גדר עולם

אינן בורקת עצמן קודם הערב שמש ואומרת שמכוונת במחשבה שתחילת ההפסק מורה מכיום ובלילה עושין הברקה מודיעים אנוהו איהן שרם בחוקת גידות גמורות כשעושין בן ומצוה לפרסם טעותן זאת

יג.

כלה קודם התנוגתה צריכה לספור שבעה נקיים קודם טבילתה וההפסק מורה והבריקות מהשבעה נקיים שוה הוא לבריקת שארי נשים ואסור לה להקל עצמה ח'ו בשום אופן אף כחום השערה :

יד.

תתחיל לספור השבעה נקיים סמוך להתנוגתה כשיודעת בבירור הזמן המוגבל שהתנוגה צריכה להיות :

יז.

אם באמצע ספירת השבעה נקיים אידע שנתאחר זמן התנוגה ולא תהיה בהיום אשר השבו בתחלה צריכין לשאל אצל מורה הוראה אם צריכה לספור השבעה נקיים מחדש. ומצוה רבה לפרסם זאת כי כמה אנשים אינן יודעין זה הצריך לשאל שאלה על דבר זה וסוברים כי כיון שספרה שבעה נקיים דיה :

יב.

שייך וייבער נואם וייסין נים. אונ אז וייה באיפין סאכן דעם אַבצג. נענין וייה זיך נישט בודק פארגאכט. גאדער וייה זאגן אז וייה האבין אין זיגען. אין בייא נאכט סאכן וייה דיה בריקה. זאלן וייה וויסען אז וייה זעגען קעכטע גידות עם איו א סאנה דאם ספרסם צוא זיין :

יג.

א פנה פאר דיה תרונה כוז ציידן זיגען היגע פעג פאר דער סביקה. אונ דער אבצג אונ דיה בריקות פון דיה זיגען היגע פעג איו גליה וייה בייא איין אנדערע אקה וייה פאדער זיך גאר נישט פאר גרינגערין ח'ו אויף גיין שום פאך דיה סינדערסטע האנד :

יד.

זיא נאר ערשט אן הייבן ציידן דיה זיגען היגע פעג גאהנט פון דיה תרונה. זען זיא ווייסט זיין קאדער אונ זיכער זען דיה תרונה זעט זיין :

יז.

אז איז סיפען ציידן דיה זיגען היגע פעג. האט זיך גימאכט איין עיבוב אז דיה תרונה זעט נישט קעגען זיין אין דעם פאג נואם פען האט פריער אפ גישטיקט. באדף פען פרעגין א שאקה אויב ויא באדף איבער גיעם ציידן זיגען היגע פעג. עם איז א גריסע סנה דאם געקאנט צוא סאכן. וייך פיל מענשין ווייסן נישט אז בארום באדף זיען פרעגין א שאקה. וייה סיפען אז ויא האט גאד גידיקט זיגען היגע פעג איו זיין נענט

גדר עולם

זו. דיני מבילה

ביום שצריכה לילך למבילה לא תאכל בשר כל היום וזוהי אם אירע מבילתה כמוצאי שבת מותר לה לאכול בשר בשבת אלא שתנקר היטב בין שיניה בערב קודם המבילה כי אם יש דבר מה בין שיניה או על שיניה מבילתה אינה מבילה גם לא תלוש עיסה ביום מבילתה ולא תגע בכל דבר הנדבק על ידיה אך אם צריכה לעשות לכבוד שבת תעשה הכל ואך תרחוץ עצמה היטב אחר זה :

יז.

צריכה לילך לבית המבילה בעוד יום בכדי שתוכל לרחוץ את עצמה ולסרק ראשה וליטול צפרניה וכל מה שצריכה לעשות תעשה הכל ותעסוק בדברים אלה עד שתחשך. ואם אין באפשרי לה לעשות הכל קודם שחשבה מותרת לעשות לבילה אך כל תעשה במהירות ורק בישוב הדעת. ומאד יש לזהר שהאשה העומדת על המבילה כל תחפו ותרחק בהגשים שיכלו מעשיהן שע"ז לא יוכלו לעשות הכל כדון והאשה הדוחקת בהגשים שימהרו מעשיהן מחמת את ימיה בזה ועונה תשא ואמורה להיות עור מסונית ע"ז אם לא תמיב מעשיה

יח.

צריכה לרחוץ היטב כל גופה וכל מקומות הנסתרים צריכה למתך אותם שלא תשאיר

זו.

דינים פון דיא מביילה.

דעם טאג קען זיא בארף גיין מביילה זאל זיא דעם גאנצן טאג קיין קליש גישט גסין. באהר אז זיא איז מוזל מוצאי שבת (שבת צונאכט) קעג זיא שבת עסקן קליש. נאר זיא זאל זיך גוט אויס שטעבן צוא ווישען דיא ציין פאר דער מביילה. נארום אז גס איז עפעס דיא צוא ווישען דיא ציין אדער אויף דיא ציין. איז דיא מביילה גישט קיין מביילה. אויף זאל זיא דעם גאנצן טאג גישט קעמין קיין טייג אונ גישט און ריכען קיין קלעבעדיגע זאך. קען זיא בארף מוזן קפוד שבת. קעג זיא מנען. נאר זיא זאל זיך באנד דער נאך גוט אפ וואשן :

יז.

זיא זאל גיין צויטקליך פאר נאכט אין סקנה. כדי זיא זאל קענען זיך בארין אונאגן אקעס נאם קען בארף מוזן אקעס פאר נאכט אונ עם זאל דויערין אין דער נאכט אריין. אונ קען עם איז אפער אידר גישט מענקליך אקעס צוא מוזן פאר נאכט. קעג זיא מוזן בייא נאכט. נאר זיא זאל גישט מנען האקינדיג נאר גואסין. למענה זיא מייקעדין זאל גישט זאגן אויף דיא נייבער בייא דעם בארין. כדי וייא זאגן קענען אקעס מוזן ברין. אונ דיא מייקעדין נאם זאגן אויף דיא נייבער פאר זינדיגס זיא זיך אידרע יאנדין. אונ זיא מאהר גישט זיין קיין מייקעדין :

יח.

זיא זאל זעהן זיך גוט ארום וואשן דעם גאנצן גוף. אונ אקע פארקאנענע ארטער זיין צוא בארין. עם זאל אויף אידר נאר גישט קלעבין. אונ דיא קאר גוט צא קעקען

גדר עולם

עליהם שם לכלוך. וצריכה לסרק ולחוף את שערותיה היטב וכל זה יהיה במים חמים. ואחר רחיצתה צריכה להשניח היטב על כל גופה אם אינו רבוק שום לכלוך בגופה ואם נקי הוא לנמרי ובהמקומות שלא תוכל לראות בעיניה תמשש בידיה אם אין שם לכלוך וכן כשהולכת על המדרגות אל המקוה ומתלכלכים רגליה בעפר ושיט תרחוץ אותם היטב במי המקוה קודם טבילתה ותעיין קודם הטבילה על רגליה ובין אצבעותיה אם הם נקיים :

ז.

האשה העומדת על הטבילה צריכה להשניח היטב שלא תצא מהאשה המובלת בשעת טבילתה שום חלק קטן מגופה מן המים וגם על שיערה מאד צריכה להשניח שלא יצופו למעלה מן המים כי אף אם יצאת רק מקצת משיערה אחת מהוך המים לחוץ אין טבילתה טבילה כלל ותרי היא עדיין בנידחתה באיסור כרת ר"ל ע"כ צריכין ליותר מאד בזה. ומנהג טוב שהנשים לא ישאו על עצמן שערות גדולות כרי שלא תבאנה לידי מכשול בטבילתן :

ח.

לא תטבול עצמה בקומה זקופה וגם לא תשוח הרבה יותר מדי [וע"כ צריך שיהי גובה המים לכה"ס כורת למעלה ממכורה [נאפיל] כי יש מקומות בטוף שנפתרין כשעומדת בקומה זקופה וכן כששוחה עצמה הרבה ולא תבא שם המים אלא צריכה לכפוף עצמה מעט כמו בעת שעורכת עיסה. וידה לא יהיו סגורים רגליה לא יהיו

אנן אוים צ'ונאג'י. און דאס אקעס זאל זיין מיט וואקעס וואקער. און נאך דעם פארדין זאל זיין זיך מיט צרום זערון דעם גאנצען גוף אויב עס קעקסט נישט אפ'עס אויף דעם גוף. און אויב ער איז גאנץ ריין. און דיא ערשטער וואס זיא קען נישט דער זערון מיטן אויג זאל זיין צרום פאפן מיט דיא הענד אויב עס איז גאר ריין. גם אז זיא גייט אפ'און אין סקנה און דיא פיס ווערן אין גיפ'עטין און פלאקע זאל זיא פאר דיא טבילה גוט און וואקען אין סקנה דיא פיס און צווישן דיא פונקער און ביא קוקען אויב עס איז גאר ריין.

י.

דיא טיקערין דארף שטארק אקטונג געבן פלשעת טבילה או עס זאל נישט ארום שטארין. קיין שום דאך פון גאנצן גוף פון וואקער. און אויף דיא דאר שטארק אקטונג זאל געבען עס זאל נישט צרום שטארין אדער צוויקען איבער דעם וואקער. ווארום אז עס דאס ארום נישטארט פון וואקער אפ'יזו איין פ'רעג פון איין דאר איז דיא טבילה גאר נישט. קיין טבילה און זיא איז נייטער איין דעקטע ג'דה ע"כ איז אפ'הג טוב אז נייטער זאלן נישט גיין און גרויסע דאר פ'רי זיאלן נישט קוקען זאל קיין דקשה אין טבילה :

כ.

דיא זאל זיך נישט טוהן זיין אויף נישטערט. אויף נישט שטארק איין זיבווען דען עס איז דא ערשטער אין גוף וואס ווערן פאר פארדין דארך דעם. און דאס וואקער סוקט נישט אויף זיין דאריבער זאל זיא זיך טוהן זיין אפ'יטעל איין זיבווען אזוי וויא זיא וועקעקט טייג. דיא הענט זאל זיא נישט האלפ'ין זאל גיטאכט. דיא פיס זאל זיא

גדר עולם

אשר המרק את שיערה או תחתוך צפרניה אחר זמן הדלקת הנרות היא מחללת שבת
 שיש בזה עון מיתה ח"ו ומה שאומרות איזה נשים כי מפני מצות שבילה מותר ליטול
 הצפרנים או למרק את שיערה גם אחר זמן הדלקת הנר מודיעים אנחנו כי מועות הן
 בדבר זה כי לא הותר שום איסור מחמת מצוה זו ולמעשה"ש שלא להקל עצמה ובל
 תחמא את ימיה בעון הלול שבת ח"ו :

כב.

הנה יש עוד הרבה דינים מהלכות נדה הכתובים בספר מעין מהור ועוד ככמה
 ספרים אשר כל אשה מחויבת ללמוד אותם ולא כאיזה נשים שאומרות שהדינים
 מספר מעין מהור הוא רק לנשים צדקניות. לא כן הדבר אלא שכל הדינים מספר
 מעין מהור מחויבת בהם כל אשה ואשה ואסור לסור אפילו מאחד מהדינים אפילו כחוט
 השערה אם לא בשאלה מורה הוראה ואנחנו כתבנו בזה רק עקרי דינים המצויים ביותר
 שמחויבת כל אשה ללמוד אותם הרבה להיות בקיאה בהם שלא תכשל בהם ויש כמה
 נשים עלובות אשר לא ידעו לקרות בספר ומחמת זה נכשלים ר"ל בכמה דברים שהם
 ח"ו כנרות גמורות. ע"כ אנו מבקשים מאד מאד שאותן הנשים היודעות לקרות בספר
 ירחמו על אלה הנשים העלובות שלא יחמיאו ימיהם ח"ו ולהוריע וללמוד אותן את עקרי
 הדינים הנחוצים עד שיהיו בקיאות בהן וירעו ליוהר בהם וכוכות זה יזכו לכל טוב ואושר
 בעוה"ז ובעוה"ב אמן :

כג.

יולדת במדינתנו אינה צריכה להמתין שמונים יום לנקבה כמו שנהוגת איזה נשים.

צייט פון לעקט ציגלן. איז זיא פארגל שפּת וואס עס קומט דער פאר מיטתה ח"ו אונ
 וואס פיר נייגער זאגן אז וועגן דיא פארה פון מביקה פּענע קען צענידען געניג דער
 קעקען אדער צוואגן גאך דיא צייט פון ליבט ציגלען. זענען פיר כוודע אז וויא זענען
 אין דעם גאר גינארט. עס איז גיין שום זאך גישט סתּהר צוא ליב דיא פארה פון
 מביקה. אונ למענה ח"ו גישט זיך בתּיר צוא זיין וויא זאלן זיך גישט פאר זינדליגען
 זייערע יאדערען :

כד.

עס איז דא גאך פיר דינים פון נדה וואס שטייען אין ספר מעין מהור. אונ
 אנדערע הייליגע ספרים וואס זענען אשה איז וויא כחויב צוא לערנען. אונ גישט אזויא
 וויא פיר זאגן אז דיא דינים פון ספר מעין מהור איז גאר פאר דיא פרומע נייגער. עס
 איז גישט אזוי נאר דיא אלע דינים פון ספר מעין מהור איז פאר זענע אשה קען פאר
 גישט אפ טרעטן דיא מינדערסטע דאך פון אלע דינים בידין מיט א שאך פון א מורה
 דערפאר. אונ פיר האפן גאר דא גישטעקט דיא הויפט דינים וואס גיוויינליך איז. וואס
 קען בארן וויא שפארק צוא לערנען אונ נישט קלאהר צוא זיין. אונ עס איז געפאך פאר
 הארדין פיר נייגער וואס קענען גישט לייגענע דערום זענען וויא ח"ו גישט (גישטרויבילט)
 אין פיר זאכן וואס וויא זענען ח"ו רעקטע גידות. ע"כ פּעט קען זייער אונ זייער אז דיא
 וואס קענען זייענען זאלן זעהן בתּכנות צוא האפען אויף זייערע יאדערן אונ וויא צוא
 לערנען אונ קלאהר צוא כאפן אין דיא גייטיגע דינים. ובזכות זיך וועט זייא נישט אונ
 וואהר זיין אויף דער וועלט אונ אויף זענער וועלט זאגן :

איולדת

גדר עולם

אלא מיד אחר ארבעה עשר יום מיום לידתה לנקבה ושבעה לזכר והוא נמורה מדם
 תוכל לעשות בדיקת הפסק טהרה והתחיל לספור שבעה ימים נקיים והמבל כרין ומותרת
 לבעלה אך אם תבא רם אחר טבילתה אמורה לבעלה כמו כל הנשים :

כג.

אין יורה בארץ ויא גיט נוארמין אין אינגערע קרינות קיין אקמעיג טעג דגקובה וויא
 אנדערע עייגער זענען זיך גורג גאר וויא, עם גייט - אנדעק פערצין טעג פון גיטונען צוא
 אין נקבה אונ זיגען טעג פון אקר אונ זיא איז היין גינארין פון כם קען זיא באדין אין
 אפצוג אונ אז הייבין צוא ציילין זיבן רייגע טעג אונ טוגד זיין זיך איז זיא טאקט צום
 באן גאר אז זיא נעמט איבער אניים זעקן דם נעמט זיא אויך אסור צום באן אקובאט
 וויא זקע :

התימת הספר

ודע עוד דמה שנתפרץ באיזה מקומות כחיום שהבחורים [פורעי מוסר ובני בלי הרבות] מרקדים עם הבתולות על החתונות עין פלילי הוא ועוברים בזה על כמה וכמה איסורים וכבר אחז"ל המסתכל באשה אפילו באצבע קטנה של אשה כיון שמסתכל בה כדי ליהנות אפילו יש בידו תורה ומע"ש לא ינקח מדינה של גיהנם וזהו אפילו בהסתכלות בעלמא וכ"ש בזה שהוא מרקד עמה ועובר על זה במה דכתוב ולא התורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם [וכמו שמפרש בספר החינוך ע"ש] וגם על מה דכתוב ונשמרת מכל דבר רע ואחז"ל שהוא אזהרה שלא ירהר אדם כיום וכוא לידו טומאה בלילה הרי ראפילו הרהור בעלמא שהוא שלא כהונן אסרה התורה כדי שלא לבוא לידו טומאה וכ"ש בזה שהוא עושה מעשה בפרהסיא להביא עצמו לידו הרהור ולידי הסתכלות וגם כודאי לידו טומאה כלילה ג"כ לבסוף ועל כולם מצוי שעובר ע"י הריקוד גם על הלאו דלא התקרבו לגלות ערוה וכפי מה שידוע שכתבו הפוסקים הבהרות דירון בבבל נרות הם משניעו לימן וסת ובכלל עריות הם ולפעמים מחבקין ומנשקין איש את רעהו בעת הריקוד שהוצה"ר כוער בקרבו ועובר בזה על לאו זה וכמו

ודע ואלקט וויסין וואס עס איז אויף גיבןאכין גינארין אין אייניקע ערשער אז
 בתורים מאנצין מיט מיידיקע אויף חתונות איז אגרויקער עין און וויא זייגען דער מיט
 עובר אויף כמה עבירות דיא גקרא זאגט אז איינער איז מבין צוא קבין אויף איין אשה
 אפילו אויף איר קהינער פינגער אפילו ער האט תורה אין פגשים טובים וויא אונזער
 היליקער משה רבינו נעט ער גיט גישיינקט ווערין פון גירגס אונ דאס איז דאך פארין
 קבין אהיו אונ כל עבון אז ער מאנצט אויף מיט איד איז ער עובר דורך דעם וואס
 דיא תורה זאגט ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם איז דער מיין איר זאלט גיט
 אום ועדן נאך איינער הארצין אין נאך איינערע אויגן דהיינו קהע זאל גיט נאך גיין נאך דיא
 הנאה פון גוף וואס דס קענטשין ווילצאה וויא באלד דאס איז גיט גאטס רצון אונ ער
 איז עובר אויף דעם פסוק ונשמרת מכל דבר רע זאגט אויף העם דיא גמרא אז דאס
 איז אפארזאג אז דער קענטש זאל גיט קאנן קיין דרהורים דאס הייסט פיאוכע
 גידיינקען קבי ער זאל גיט קושען צוא טומאה בייא נאכט היינט אפשיטא שיון דא אז
 ער טוט אזערקע פעולות וואס דאס בריינגט דעם קענטשין צוא אלע דרהורים אונ צוא
 הסתכלות וגם צוא טומאה בייא נאכט אונ איבער אקע איז קצוני ער זאל עובר זיין דורך
 דס מאנצין אויף דעם פסוק ולא תקרבו לגלות ערוה אין וויא דיא פוסקים זאגין אז דיא
 בתולות זייגען אלע בקוקה אז וויא זייגען נרות זייגען וויא דאך אין כגד פון עריות היינט
 מטילא וויא ער איז איר מחבק (היינו ער געקט איר ארום) בייא דעם מאנצין איז ער
 עובר אויף דעם לאו היינט נעט וואס פאר איין הארבע עבירה דאס איז הער דין איז
 פון דער תורה אז מהע זאל איהרין גייטן ער זאל מחבק וקנשק זיין איין גדה בארף
 ער זוף געסער לאזין הארבענען אין דאס גיט טאן אין דער געקט מיט איין
 אייניגעס רצון איז טוט אזוי איין עבירה אין אפילו זיא איז אן גיברייט צוא זיין זיינע
 אנוייב דהיינו דאס איז נאך תנאים איז אייך אסור אין דיא אלע זאבין אונ עם איז קיין
 שום הימר זיטא פחמח דעם גם דורך אועלכע התקרבות קען ער הימיה קושען צוא
 איין עין וואס דער פאר קושט קהת דאס הייסט אפ גישניטענע יאדין רל אין כסר

חסידים

גדר עולם

שכתבנו בס"ח בשם הרמב"ם ועין פלילי הוא מאד. והוא מאביריהו דעריזת שצריך ליהרג ולא לעבור ע"ז אפילו אם היו כופין אותו ע"ז ואי ואבוי יהיה להעושים כן בשאם נפש. ואפילו אם היה עתידה להיות אשתו כגון שהוא אחר כתיבת התנאים ג"כ אסור בכל הרברים הנ"ל ואין שום היתר בזה נחמה שנתקשר עמה בתנאים. גם יכול לבוא מענין הרע הוזה של התקרבות אהרתי לכמה איסורים גדולים של עון כרה ר"ל וכבר אח"ל כנויר סחור סחור לכרמא לא תקרב. ואיתא בס"ח סימן קס"ח וז"ל אל תערב בנים ובנות פן יחמאו וברכתוב או תשמח בהולה במחול והיינו לברה אבל בחורים ונקים יחדו וכן בסוף תהלים בחורים יגם בתולות ולא אמר בחורים עם בתולות כמו שאמר ונקים עם נערים. מעשה באדם שהיה רוכב יחידי בלילה והלכנה וזרחת באותו לילה והיה רוכב במדבר והיה רואה חיל גדול ועגלות גדולות ועל העגלות יושבים בני אדם והמושכים העגלות בני אדם ותמה מה היו עושים בשנתקרב אצלם הכיר מקצתם שכבר מהו אמר להם מה זה שאתם מושכים כל הלילה העגלות ומקצתכם על העגלות א"ל כשביל עונונו כשהיינו חיים באותו עולם היינו משחקים עם נשים ובתולות ועתה אנו מושכים העגלה ער שכך אנו עיפים ויגעים שלא נוכל לנהוג יותר ואז יורדים אותם שעל העגלה ואנו עולים ונחים ונוהגים אותנו עד שיגיעו ועיפים ואח"כ הם עולים ונחים וזוהו שנאמר הנני מעיק החתיכים כאשר תעיק העגלה וכתוב הוא מושכי העון בחבלי השא וכעבות העגלה חטאה [היינו שמכל עון נברא משחית והוא נעשה כבר מאד כעגלה טעונה שצריך למשכו בעבותות גדולות ובע"כ צריך האדם למשכו מפני אימתו והענין הוזה הוא הכל מרה במרה כמו שהיה פה מרקד כ"א לפני חבירו עד שהיה מתיגע ושובת וחוזר השני ומרקד לפניו עד שהוא מתיגע וחוזר הלילה וכן נעשה אח"כ העונש] והישרים מביים את המולוכים [קורא ישרים לשלוחי הרין שהולכים עמם בצוואת חרא ומפני הרמו שטביא ע"ז מהכתוב שנאמר

הסורים שמיים עם קארין ואך גיט מיסין בנים מיט בגות אין אייגעס נוארום זיי קענען דורך דם קופין צו עבירות אונ דר צו איז ראיות פון פסוקים גם בריינגט ער אמעשה נורא אפאל קאם אקענטש גירטין אין דער כרדר איינער אכיון בייא נאכט אונ דיא רבנה דאס יענצקארט גיט זיט דאס ער דער וערן אגרוסע חיל גייען אונ גרוסע וועגן אין אויף דיא וועגן זיצן קענטשין אין דיא וואס זקעפין דיא וועגן זיינען אויף קענטשין דאס ער זאך זייער גיוואונדערט וואס איז דאס איז ער צוא גינאנגען געגשר דט ער דער קענט או דאס איז קענטשין וואס זייא זיינען שוין לאנג גישטארבין דאס ער זייא גיפערנט וואס איז דיא מעשה וואס איר שלעפט אגאנצע נאכט דיא וועגן אונ אונזערע זייען אויף דיא וועגן קאפין זייא גינעטפערט דאס איז איבער אונזערע עבירות בישעת מיר קאפין גילעבט קאפין מיר גימאנץ עם גשים. ובתולות דער פאר שלעפין מיר איינער דיא וועגן ביז מיר ווערן זייער אפ גיכאטערט אז מיר קענען שוין פעהר זיט דריין פון ארט גייען אקאס דיא קענטשין וואס אויף דיא וועגן אין מיר גייען ארויף אויפן וואגן אין מיר רוען אביסיל אפ ביז וואגען זייא ווערן פאר טאטערט גייען זייא אין דאס איז אלץ קרה בפקדה דאס הייבט אקאס אנטקענין אקאס וויא עם פירט נאך בייא אין טאנץ איינער זייט אנטקענין דעם אנטערין ביז וואגענט ער ווערט פאר טאטערט שטעלט ער זאך אויף איין ארט אונ זענער טאנצט אנטקענין איהם אז זייא פירט זאך דארטין מיט איהם ער וויר געביה זיט שלעפין דעם וואגן נאך דיא מיינערדיקע שלוחים שלאגן זייער אז ער זאל פירין דעם וואגן אפ וויא איינער מייבט אפערד ער זאל פירין דעם שווערין וואגן נוארום דער קלל וויא באלד ער איז נאך גינאנגין נאך דיא

שם ישרים] כמנהיג את הבהמה והעגלה שנאמר נמשל כבהמות נרמו וכתוב בחרתם וירדו בם ישרים לבקר [ר"ל ש"מ שהישרים רודים בהמוליכים כמנהיג את הבהמה] ומי שעושה מעשה בהמה בחייו יש לו לעבוד באותו עולם כבהמה עכל הספר חסידים תל"ב צריך האדם ליותר בזה נואר מאד :

והנה ידוע כי יש על כל איש מישראל מ"ע מה' להוכיח בעמיתו כשנכשלין באיזה איסור כמו שנאמר הוכח תוכיח וגו' ועי' שמוכיחו הוא מציל את עצמו שלא יהפס באותו חטא וכשם שנפרע הקב"ה מעושי העון כך נפרע מאלה שהיה בידו למחות ולא מיחו וכמו שאמרו חו"ל (שבת נ"ה) מי שיש בידו למחות באנשי עירו ולא מיחה נתפס עכורם ומי שהיה בידו למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס בעון אנשי ביתו וגם ידוע דכל איסור שנעשה בפרהסיא הוא חמור הרבה יותר מבצנעא שנקרא מחלל ש"ש בפרהסיא ואז גם חיוב ההוכחה גדול ביותר שלא יאמר הותר מצותי של הקב"ה וע"כ גם במנהג הרע הזה שעוברים בפרהסיא על עון חמור של קריבת עריות והרהורי עבירה וכנ"ל כל איש שיראה השם ננע בלבבו חלילה לו לשתוק ושלא למחות בזה ומי שיכולת בידו למנוע ולא מנע הלא יתפס גם הוא בחומר העון וכנ"ל וכדאיתא כעין זה ג"כ בויקרא רבה על הפסוק שה פוורה ישראל . ישראל נמשלו לשה מה דרכו של שה לוקה באחד מאיבריו וכולם מרגישין [היינו כל הצאן דררכן להמשיך זה אחר זה וכשאתח לוקה באבריה ופסקה מליך עוד כולם יעמדו באותו מקום] אף ישראל אחד חוטא וכולם נענשים תני רשב"י משל לבני אדם שהיו באים בספינה נמל אחד מהם קורח והתחיל וקרח התתיו א"ל חבריו למה אתה עושה כן א"ל מה איכפת לכם לא תחתיו

פאת הנהגה איז ער נג'לקען וויא דיא ב'הק'ה וואס אי'פער דיא ג'יסעל נ'רא וואס זיא דער נעם אין ר'וי קען זיא אי'פער קערין דעם גאנצן וואגן אין ר'וי אביין און זיה אויף קאלעען און וויא עס שטייט אין פסוק נמשל ב'הק'ה נרמו. על כן דער וואס איז זיסענטיש בארף פון אזוי איז ד'ה ווי'ער איינגלויפן נעט ער דער פאר ו'כה זיין צו עולם ב'הא און ער נעט גיצול ווערין פון ג'ה'הם .

והנה עם איז בעוואוקט דיא מצנה פון ה'ק'ה או כל י'ק'אל איז ב'רניב צו ש'מ'ראפין און אפ צו האלפן אידן פון איין עב'יה און אז ער קען אפ האלפן און ער שטייגט נע'רם ער אויף ג'ישמ'ראפ'ט אויף יענעס וי'גד אזוי זאגט אונז דיא ג'ב'רא אין שבת (דף נ"ה) . אויף איז בעוואוקט אז יע'דער זי'גד וואס נע'רש ג'יסאן ב'ה'ק'ה פאר אפולע קענטישן איז עם אפולע ש'מארקער עם נע'רש אן ג'יופי' כ'גלל שם ש'פ'ים ב'ה'ק'ה הי'נו ער נ'וי'ט פאר אלעקען אז אים פארט ניש פאר דיא פ'יות מ'ן ב'ק'ה על כן איז דענטישקאל דיא מצנה פון ה'ק'ה אויף ג'רעסער קען זאל ניש הי'גען אז עם איז טאקע ד'ה'ק'ה די ס'ק'ת השי ע"כ אין דעם שלעקטין כ'ה'ג וואס קען איז ע'ה'ר פ'איי פאר אלעקען אויף אזוי א'ה'ר'בן ע'ן פון ע'ריות און ה'ר'ורים דעים ר"ל איז יע'דער איד ק'ה'יב ניש צוא שטייגען און אפ צו האלפן וויא זיין ג'יגל'קייט איז פ'די ער און א'ג'רע'ע אידן זאלן ניש ג'ישמ'ראפ'ט ווערין פאר דיא ג'רויסע וי'גד ווארם אידן זייגען ע'ר'בים איינער פאר דעם א'ג'רע'ן . און אזוי נע'רש ג'יב'ראכט א'ש'ל אין ד'ר'ש פיל קענטישן זייגען ג'פאר'ן אויף א'ש'ף האט איינער ג'יב'ראכט א'זא'ה אין ש'ף האט קען אים ג'יפ'רע'נט צו וואס ט'ק'מו דאס האט ער זייא ג'ענטישערט א'ה

גדר עולם

והנה עיקר השורש שמביא לכל עניני הפריצות הוא מפני איחוד הנשואין שנתהו בזמנינו בעו"ה שהוא נגד סבע הבריאה ועי"ז נתגבר היצו"ר מאד וכאילו עי"ז לכמה וכמה עונות וכבר אמרו חו"ל המשיא בניו ובנותיו סמך לפרקן עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא ובמדינות בבל וחברותיה ניהגיט עד היום שמשויאין בנותיהן בימי געוריהן ומה טוב הוא זה לאביו כי מלבד שמשמרן שלא יבאו עי"ז לירי חטא וכמו שאמר הגמרא עוד ממילא נימל מעליו כבוד המשא ולא יצטרך לישא אותן עד וקנה ושיבת. והנה ראשית סבת האיחוד ברוב פעמים הוא מפני שמבקשים איש חפשי מעבודה ושיהיה בו כל המעלות אבל לפי האמת אין נכון והדבר דאפילו אם לא יודמן להם איש בכל המעלות כרצונם או שאינו נקי עדיין מעו"ה ג"כ יתקשרו עמו כיון שהגיע בנותיו לפרקן וכמאמר הכתוב לא יהו בראה לשבת יצרה וכבר אמרו חו"ל בתך בגרה שחרר עבדך ותן לה ולא יטעה האדם בנפשו לומר שבהעכבה ההיא עושה טובה לבתו לא כן הרבר כי עי"ז מרגילה לידי פריצות ותוכל לבוא ח"ו בחטת זה לידי זמה והקלות אחרות שנישם דעתן קלות ויתחרם האב בעצמו אח"כ ולא יהיה יוכל להעזר מעלבונו הרב וגם ידוע שאיחוד הנשואין הרבה מכיבא לידי מוזלות ומה שהאב חושב שעל ידי החימוש שמחפש הרבה בשבילה לקחת לה איש בדרבה מעלות עי"ז יתן לה עושר ואושר לא כן הוא כי הכל הלוי במול וכמ"ש הגר"א בארתו הק' שכל אהר ואחד נולד במולו ובהשגחת אל עליון ב"ה וגם ידוע שכשמתגדלין הרבה אין שומעין כלל לדבריו אבותיהן ובחורין איש כהפצם כמיב בעיניהם אף שהוא למרות רוח כל כשפחתם וע"כ החכם עניו בראשו שלא לאחר נשואי בתו אם נודמן

והנה. היא נקטת קיבה צוא אלע עניני פריצות קיבט פון דעם קיבה נואם קען אזי זיה ניהג אין היא איצטדיגע יארין גיט תהנה פאכין קינדער אין דער יוגנט וויא פאר צייטן איז גינען אונ קען האלט זייא ביי זייא נוערין פאר עלטערט נואם דאם איז קענין דער גאמער דרום קיבט דאם צו אלע צרות. און אונקערע חכמים האבין זיין דאם גינאנס אז דער נואם פאכט תהנה דיא קינדער גלייף וויא עם קיבט דיא צייט אויף אים זאגט דער פסוק אז זיין הויו איז שלום אונ זן זינד. און עם איז פאראן כדינות נואם זינען זיה ניהג אזוי איצטער אויף פאכין תהנה קינדער אין יוגנט. אונ נויא גיט איז דער פאכט אונ גיננט פאר זייא אונ אויף פאר דיא עלטערין. אויף דעמט פיען אז זייא לעבין גאנץ גליקליך אין אלע פריטים. אונ פיען דארף פאכט גיט וזבין דיקא אפענטש נואם איז זיין צריים פון דיקט אונ זאל האבין אלע בערות עם דארף רעכט זיין האמשע ער האט נאך אויף זיה דעם חוב פון דיקט אונ גיט אלע בעלות דיקא אונקערע חכמים זאגן אונן זיזוי נויא ביינ טאכטער קיבט דיא צייט פון געזאין דארפשמט גיט קלייבין אונ תהנה פאכין גלייף. אונ דער פגענטש זאל קיין פיעות גיט האבין אז ער טוט מיט דעם זיין מוכה זייא פאכטער עם איז פאר קערט ער פריינט איר צו פברת הפריצות אונ ח"ו נאך עינדער נואם קען פאכאל פריעפין גרוים גיזין נואם ער נועט זיה גיט קעניען העלפין גם פריינט דאם פיל קביינקייטין ר"ל. אונר אויף נואם אפאטער רעכניט אז דער גאנצער גליק אונ בייקייט נוענד זיה אז ער נעמט אפענטש נואם האט אפולע בעלות אונ קענדשאפט איז דאם אויף גיט זיזוי דען אלץ נוענד זיה זן פול (ויא דער גאון זיל שרייבט אין זייעם אפריף אז אלץ נוענד זיה זן פול אונ השקנה פון גאט ב"ה אויף איז דינע אז דיא פאכטער נוערם עלטער פאלנט זיא שוין גיט דיא עלטערין אונ נעמט נועפען איר גיפלט האמש עם איז קענין דעם רצון פון גאנצע כשפחה דרום דער קלונער דארף דעהן גיט פאר זאפען דיא תהנה

לו איש הגון ההולך בדרך ה' כדי שלא יהיה לו הרבר אח"כ למכשול ולפוקה ואמילו אם
 האיש ההוא עדיין אינו נקי לביתו מעה"צ ג"כ אל ימנע מלהשיא לו בתו ועיין בספר
 מחנה ישראל בסופו בקונטרס דבר בעתו שמכואר שם באורך להסיר כל המענות
 והפקוקים שיש בוה. וגם ידע ששוב הרבה יותר להתדבק עם איש הגון אף שאינו נקי
 עדיין מלהתדבק עם איש שאינו הגון ונקי כי זהו לעולם וזהו רק לזמן קצר. ואבות
 המעכבין שלא להשיא בנותיהן להם אף שהגיעו לפרקן באמרם שאין זה לפי כבודם
 עתידים ליתן את הדיון כי הם מביאין אותן לידי חטא וכג"ל. ובעוה"ר כבר נבחן זה
 בכור הנסיון כמדינות אחרות שהתנהגו ג"כ באיחור הנישואין ובאו בנותיהן לידי תקלות
 רבות וגם לידי מחלות, השם ישמרנו. ואשרי השם כמחוננו בה' ומתנהג כדרך שנהגו
 אבותינו מעולם ובודאי לא ימנע טוב להולכים בתמים:

פון ויין טאקטער און גאר אז עס איז ווה אים קינדן איין איש הגון וואס גייט אין דעם
 דעקט פארשינען נעג זאל ער טאן האמטשבע ער האט גאר נישט גיפאטערט ריא דניסט
 קארום אז קען זאך ווארטען איז גאר ערקער נאון גיב זאמניג אין דעם ספר חנה ויעאל
 צום סוף אין דעם קונטרס דער געזעל איז דארטען אויף גיווען ווייער פראקטעס ריא וואה
 גם בארף קען וויסען אז עס איז בעסער צו טאן מיט איין איידעלען קענטשין נישט קיין
 גיפאטערטער איידער מיט א גראבין א גיפאטערטער קארום דאס איז ננגע איין קליינע צייט
 און דאס איז אייביג) און ריא עלטערין וואס פאר סידין צו טאן אשירוה מיט א טאקטער
 אין דער יונגער טייל עס איז וויי נישט קיין גכוד צו מאכן דתונה פאר זעלבען וואס האט
 נישט גיפאטערט ריא דניסט ווייען וויי אן זיגרייט אס צו געבן פאר הקביה דין וחשבון
 וואס וויי גהיינען ווייער טאקטער צו וינד אבי דער מענטש איז אדעקטער מענטש און
 ריא טאקטער וייל אים פאר ער נישט אפ האלשין. און עס איז בערה פאראן קרינות וואס
 קאבין ווה איין גיווינט וקא דתונה מאכן נישט ויגערהייט ווייען וויי גאמט גיקומען צו
 פיל פקלות און מלכות ר"ל. און וואהל איז דעם מענטש וואס פאר לאזט ווה אויף נאט
 ציה און פרט ווה מיט ווייע קינדערס דתונה וויי אונגעקע עלטערין קאבין ווה גיפידט
 אין ריא קרינדע דורות. און נאט ביה נועט גיוויס נישט פאר סידין קין גימס צו ריא
 וואס סידין ווה דתקומות און גייען אין גלייבען וועג: